MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
MYKOLO ROMERIO TEISĖS MOKYKLA
PRIVATINĖS TEISĖS INSTITUTAS

AGNIEŠKA BALSEVIČ
(CIVILINĖS IR VERSLO TEISĖS SPECIALIZACIJA)

ADMINISTRAVIMO IŠLAIDOS FIZINIŲ ASMENŲ BANKROTO PROCESE

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovė -
Doc.dr. Salvija Kavalnė

Vilnius, 2019

TURINYS

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS 4
ĮVADAS 5
1 ADMINISTRAVIMO IŠLAIDŲ SAMPRATA IR REIKŠMĖ 10
1.1 Administravimo išlaidų samprata ir įstatyminis jos reglamentavimas 10
1.2 Administravimo išlaidų paskirtis ir reikšmė 12
2 ADMINISTRAVIMO IŠLAIDŲ RŪŠYS, PATVIRTINIMO ETAPAI IR APMOKĖJIMO TVARKA 18
2.1 Administravimo išlaidų rūšys fizinio asmens nemokumo procese. 18
2.1.1 Išlaidos bankroto procedūroms atlikti 18
2.1.2 Išlaidos iki mokumo atkūrimo plano patvirtinimo ir nuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo 22
2.1.3 Bankroto administratoriaus atlyginimas 26
2.2 Administravimo išlaidų patvirtinimo etapai ir apmokėjimo tvarka 32
2.2.1. Administravimo išlaidos iki nutarties patvirtinti mokumo atkūrimo planą įsiteisėjimo dienos 33
2.2.2. Administravimo išlaidos nuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo iki bankroto proceso pabaigos 36
2.2.3. Administravimo išlaidų keitimo tvarka 41
2.2.4. Nesutarimo dėl administravimo išlaidų dydžio padariniai 44
3 ADMINISTRAVIMO IŠLAIDŲ MODELIO NUSTATYMAS FIZINIŲ ASMENŲ BANKROTO PROCESE 48
3.1 Administravimo išlaidų nustatymo juridinių asmenų bankroto procese reformos esminiai tikslai ir bruožai 48
3.2 Administravimo išlaidų tobulinimo perspektyvos fizinių asmenų bankroto procese 55
IŠVADOS 58
PASIŪLYMAI 61
LITERATŪROS SĄRAŠAS 62
SANTRAUKA 69
SUMMARY 70
ANOTACIJA 71

ANOTATION 72
PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ 73

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

FABĮ- Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas;

t. y.- tai yra;

str. - straispnis;

Nr.- numeris;

P.- puslapis;

pvz. - pavyzdžiui;

pan. - panašiai;

p. - punktas;

proc. - procentai;

m. - metai;

ĮBĮ - Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas;

mėn. - mėnuo;

MMA - minimali mėnesio alga;

PVM - pridėtinės vertės mokestis;

JANĮ- juridinių asmenų nemokumo įstatymas.

CPK – civilinio proceso kodeksas.

ĮVADAS

Baigiamojo darbo aktualumas.

Bankrotas yra vienas iš seniausių ir amžinų visuomeninių reiškinių. Nuo senų laikų egzistavo problema, kai skolininkas nesugebėdavo vykdyti įsipareigojimų kreditoriams[1], beje, ši problema aktuali ir šiandien. Minėtai problemai spręsti 2013 m. kovo 1 d. Lietuvoje pradėjo galioti fizinių asmenų bankroto įstatymas, kurio nuostatos suteikė teisę skolininkui, ypatingai nepalankiai susiklosčius aplinkybėms, ištiesų pradėti viską „išnaujo", t. y. suteikė galimybę vėl įsitraukti į ekonomiškai naudingą veiklą bei generuoti pajamas.

Sėkmingas ir sklandus bankroto procesas priklauso ne tik nuo fizinio asmens sąžiningų veiksmų bankroto proceso metu, bet didžiąja dalimi ir nuo paskirto bankroto administratoriaus atliekamų funkcijų. Vienas iš pagrindinių subjektų, kuris nemokumo procese ne tik dalyvauja nuo fizinio asmens bankroto bylos iškėlimo iki bankroto proceso pabaigos, bet ir organizuoja būtinus bankroto proceso darbus yra bankroto administratorius. Bankroto administratorius, tai ypatingą teisinį statusą bankroto procese užimantis subjektas, nuo kurio veiksmų ir kompetencijos priklauso ne tik skolininko,bet ir kreditorių interesų užtikrinimas.

Nuo pat bankroto proceso pradžios Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo (toliau – FABĮ) nuostatos bankroto administratoriui numato nemažai pareigų ir funkcijų. Bankroto administratoriaus bankroto proceso metu atliekami veiksmai yra glaudžiai susiję su patiriamomis administravimo išlaidomis. Administravimo išlaidos – tai išlaidos, kurios patiriamos bankroto proceso metu ir be kurių negali būti užtikrintas sklandus bankroto procesas, atliekamas bankroto administratoriaus darbas. Klausimas dėl administravimo išlaidų dengimo buvo aktualus visada, kadangi bankroto proceso metu patiriamos administravimo išlaidos dengiamos iš tų pačių lėšų kaip ir kreditorių reikalavimai, todėl bankroto administratorius turi atlikti veiksmus itin atsakingai ir taupiai[2]. Pagrindinis teisės aktas, reglamentuojantis administravimo išlaidų nustatymo ir patvirtinimo tvarką fizinių asmenų bankroto procese yra FABĮ. Tačiau minėto FABĮ nuostatos, nenumato aiškių gairių dėl administravimo išlaidų dydžio, kuris turėtų būti mokamas bankroto administratoriui už jo atliekamą darbą, todėl šiandien tinkamo administravimo išlaidų dengimo klausimas yra itin aktualus. Autorės analizuojama tema „Administravimo išlaidos fizinų asmenų bankroto procese" aktuali dar ir tuo, kad

[1] Kavalnė, S., Mikuckienė, V., Norkus, R., Velička, R., *Bankroto teisė. Pirmoji knyga.* Vilnius: Justitia, 2009. P. 13.
[2] Vilniaus apygardos teismo 2016 m. birželio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-4579-794/2016.

dažnėjantis teisminiai ginčai brangina procesą, o teismų praktika nepateikia vieningos nuomonės dėl administravimo išlaidų dydžio, kas suponuoja išvadą, jog yra reikalingas teisės aktų tikslinimas. Tinkamas teisės aktų patikslinimas dėl administravimo išlaidų dydžio, Autorės nuomone, sumažintų teisiminius ginčus, užtikrintų sklandesnį bankroto procesą bei motyvuotų bankroto administratorių tinkamai ir operatyviai atlikti jam pavestas funkcijas.

Fizinio asmens bankroto procese vyrauja interesų pusiausvyros principas, kuriuo siekiama ne tik teisingos kreditorių ir skolininko interesų pusiausvyros, bet ir užtikrinti bankroto administratoriaus turtinį interesą. Vadovaujantis interesų pusiausvyros principu, bankroto administratoriui nustatomo atlyginimo dydis turėtų būti toks, kad ne tik leistų atlikti bankroto procedūras, skatintų bankroto administratorių tinkamai atlikti FABĮ numatytas pareigas, bet ir pateisintų kreditorių turtinius interesus, išlaikydamas kreditorių ir bankroto administratoriaus interesų pusiausvyrą. Siekiu išlaikyti visų šalių interesų balansą, fizinio asmens mokumo atkūrimo plane, be sumų skirtų kreditorių reikalavimams patenkinti bei fizinio asmens būtiniesiems poreikiams užtikrinti, turi būti numatyta ir suma skirta administravimo išlaidoms dengti. Rengiant mokumo atkūrimo planą FABĮ nuostatos nenumato konkrečios sumos, kiek tiksliai lėšų turi būti skirta administravimo išlaidoms dengti, tačiau atsižvelgiant į bankroto procese esantį interesų pusiausvyros principą, lėšos plane turi būti paskirstytos taip, kad atitiktų bankroto administratoriaus teisėtus lūkesčius, skolininko interesus bei nepažeistų kreditorių turtinių interesų. Todėl tik užtikrinus visų procese dalyvaujančių šalių interesų pusiausvyrą, bus užtikrintas nepertraukiamas ir rezultatyvus bankroto procesas.

Kalbant apie administravimo išlaidų aktualumo klausimą fizinių asmenų bankroto procese, kaip gerosios praktikos pavyzdis dėl administravimo išlaidų galėtų būti administravimo išlaidų sureguliavimas kaimyninėje šalyje – Latvijoje. Tiriant administravimo išlaidų reglamentavimo ypatumus Lietuvoje buvo atkreiptas dėmesys ir sulyginta, kaip analogiškas klausimas yra sureglamentuotas Latvijoje, kadangi Autorės nuomone tarptautinis reglamentavimas irgi yra aktualus.

Administravimo išlaidų klausymas fizinių asmenų bankroto procese nebuvo plačiai nagrinėtas ir analizuotas, todėl Autorė, remdamasi galiojančiais teisės aktais ir teismų praktikos analizės pagalba, mėgins atskleisti administravimo išlaidų ypatumus, reglamentavimo trūkumus bei paanalizuoti, kokios galėtų būti perspektyvos dėl administravimo išlaidų tobulinimo fizinių asmenų bankroto procese.

Tyrimo problema.

Teisės aktais nėra sureglamentuotas aiškus administravimo išlaidų dydis vykdant fizinių asmenų bankroto procesą. Vieningos pozicijos nepateikia ir teismų praktika. Juridinių asmenų bankroto procese, kilus analogiškai problemai dėl administravimo išlaidų dydžio, buvo nutarta nuostatas dėl administravimo išlaidų sureglamentuoti naujai, o fizinių asmenų bankoto procese to padaryta nebuvo. Atsižvelgiant į tai kyla klausimas, ar **reikėtų ir fizinių asmenų bankroto procese sutikslinti nuostatas dėl administravimo išlaidų taip, kad būtų aiškumas dėl jų dydžio nustatymo?**

Baigiamojo darbo mokslinis naujumas ir tiriamos problemos ištyrimo lygis.

Fizinio asmens bankroto institutas Lietuvoje yra pakankamai naujas reiškinys, kadangi įstatymas dėl fizinių asmenų bankroto įsigaliojo tik 2013 m. kovo 1 d.

Fizinių asmenų bankroto įstatymui pradėjus veikti ir taikyti jį praktikoje, išryškėjo reglamentavimo spragos tokios, kaip tinkamas administravimo išlaidų dengimas, kas tapo teisminių ginčų priežastimi. Administravimo išlaidų tinkamas dengimas, kaip ir pats fizinio asmens bankroto institutas, yra naujas klausimas bankroto teisėje, kuris dar nebuvo plačiai analizuojamas. Autorės nuomone, yra jaučiamas išsamios analizės poreikis, kuris apimtų ne tik teorinę, bet ir praktinę šios problemos dalį. Lietuvoje šiuo metu galiojantys teisės aktai administravimo išlaidų fizinių asmenų bankroto procese, plačiai ir konkrečiai nereglamentuoja ir šis klausimas dar nėra išnagrinėtas. Autorių S. Kavalnės ir R. Norkaus vadovėlyje „Bankroto teisė“ antrojoje knygoje, yra nagrinėjama administravimo išlaidų sąvoka, jų sudėtis, išlaidų patvirtinimo ir nustatymo tvarka bei pateikiamos praktinės problemos, kurios kyla administruojant juridinių asmenų bankroto procesą.

Pažymėtina, kad mokslinio darbo, kuris identifikuotų teorines ir praktines administravimo išlaidų fizinių asmenų bankroto procese kylančias problemas, ištirtų tokių administravimo išlaidų svarbą bei pateiktų sprendimo būdus, Autorei rasti nepavyko, todėl manytina, kad šio magistro baigiamojo darbo tema, atitinka mokslinio darbo naujumą.

Baigiamojo darbo reikšmė.

Magistro baigiamajame darbe analizuojama tema, ypatingai atsižvelgiant į teismų praktiką, leidžia teigti, jog tai nėra pakankamai išsamiai nagrinėta tema. Manytina, kad šis magistrinis darbas bus naudingas bankroto administratoriams, o taip pat teismams, bankroto administratorių priežiūrą vykdančioms institucijoms bei įstatymų leidžiamąjai valdžiai. Magistro baigiamasis darbas turės praktinę reikšmę minėtiems subjektams, kadangi šiuo darbuyra išryškinti administravimo išlaidų

fizinių asmenų bankroto procese reglamentavimo trūkumai bei dėl to kylančios praktinės problemos, o taip pat pasiūlytos administravimo išlaidų reglamentavimo tobulinimo kryptys.

Tyrimo tikslas - išanalizuoti ir įvertinti administravimo išlaidų fizinių asmenų bankroto procese institutą, jo probleminius aspektus bei galimas teisinio reguliavimo tobulinimo kryptis.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti administravimo išlaidų fizinių asmenų bankroto procese, sampratą, sudėtį, paskirtį, reikšmę bei nustatyti bankroto procese dalyvaujančių subjektų vaidmenį nustatant administravimo išlaidas;

2. Išanalizuoti administravimo išlaidų rūšis, jų apmokėjimo tvarką, patvirtinimo etapus, keitimo tvarką bei atskleisti nesutarimo dėl administravimo išlaidų keitimo padarinius;

3. Atskleisti esamo administravimo išlaidų fizinio asmens bankroto procese modelio privalumus ir trūkumus bei pasiūlyti jo tobulinimo kryptis.

Tyrimo metodika.

Magistro baigiamajame darbe bus naudojami žemiau išvardinti mokslinio tyrimo metodai:

1. Sisteminės analizės metodas - naudotas analizuoti Lietuvos Respublikos ir Latvijos Respublikos teisės aktus susijusius su administravimo išlaidų reglamentavimu.

2. Empirinis metodas - naudotas analizuoti teisės aktus, teismų praktiką bei teisinę literatūrą.

3. Lingvistinis metodas - naudotas atskleisti magistro baigiamajame darbe naudojamų sąvokų turinį.

4. Lyginamasis metodas - naudotas palyginti kaip administravimo išlaidos yra suregmalentuos juridinių asmenų bankroto procese bei kaip administravimo išlaidos yra sureglamentuotos Latvijoje.

5. Apibendrinimo metodas - naudotas apibendrinant, sisteminant, analizuojant medžiagą bei pateikiant apibendrintas magistro baigiamojo darbo išvadas.

Tyrimo struktūra.

Magistro baigiamąjį darbą sudaro įvadas, trys dėstomosios dalys, išvados, pasiūlymai, literatūros sąrašas, anotacijos bei santraukos lietuvių – anglų kalbomis.

Pirmoji magistro baigiamojo darbo dalis yra skirta aptarti administravimo išlaidų sampratai, jos sudėčiai bei esamam įstatyminiam reglamentavimui. Pirmojoje dalyje dėmesys taip pat yra skirtas administravimo išlaidų atsiradimo momentui nustatyti, jų paskirčiai bei reikšmei atskleisti. Darbo

pirmojoje dalyje analizuojama koks yra bankroto procese dalyvaujančių subjektų vaidmuo nustatant administravimo išlaidas.

Antrojoje magistro baigiamojo darbo dalyje detalizuojamos administravimo išlaidų rūšys analizuojant, kokios išlaidos yra skirtos bankroto procedūroms atlikti, kas sudaro išlaidas iki mokumo atkūrimo plano patvirtinimo ir nuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo, nagrinėjama kas yra atlyginimas bankroto administratoriui bei kuo remiantis toks atlyginimas nustatynėjamas. Šio darbo dalyje tirta administravimo išlaidų apmokėjimo tvarka ir jų patvirtinimo etapai, administravimo išlaidų keitimo tvarka bei nesutarimo dėl administravimo išlaidų keitimo padariniai. Antrojoje darbo dalyje taip pat aptarta, kaip administravimo išlaidos administruojant fizinių asmenų bankrotą yra sureglamentuotos Latvijos Respublikoje.

Trečioji magistro baigiamojo darbo dalis skirta išanalizuoti, kaip panaši problema dėl administravimo išlaidų nustatymo buvo išspręsta vykdant juridinių asmenų bankrotą bei tirta, ar negalima būtų reformos esminių dalių perkelti ir į fizinių asmenų bankroto institutą. Trečiojoje magistro baigiamojo darbo dalyje analizuojamos perspektyvos dėl administravimo išlaidų tobulinimo administruojant fizinių asmenų bankroto procesą.

Ginamasis teiginys.

Administravimo išlaidų reglamentavimas fizinių asmenų bankroto procese keistinas, įtvirtinant aiškius administravimo išlaidų dydžius ir jų nustatymo gaires, fizinių asmenų bankrotą reglamentuojančiame teisės akte.

1 ADMINISTRAVIMO IŠLAIDŲ SAMPRATA IR REIKŠMĖ

Fizinio asmens bankroto procesas Lietuvoje pradėtas taikyti 2013 metais įsigaliojus Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymui[3]. Fizinio asmens bankrotas yra reikšmingas reiškinys Lietuvos teisėje, kurio vykdymas yra glaudžiai susijęs su tam tikromis patiriamomis administravimo išlaidomis. Daugėjant fizinių asmenų bankroto bylų[4], bankroto administratoriai, kurie yra paskirti administruoti šiuos procesus, neabejotinai susiduria su administravimo išlaidomis ir jų dengimu. Todėl norint pasiekti šio tiriamojo darbo tikslą pirmiausia reikėtų ištirti administravimo išlaidų sąvoką, reikšmę, rūšis, išanalizuoti jų teisinį reglamentavimą bei paskirtį bankroto procese. Šių sudedamųjų aspektų analizė suteiks galimybę kituose magistro darbo dalyse atskleisti administravimo išlaidų teisinio reglamentavimo trukūmus bei praktikoje kylančias problemas susijusias su patiriamomis administravimo išlaidomis ir jų dengimo klausimais.

1.1 Administravimo išlaidų samprata ir įstatyminis jos reglamentavimas

Administravimo išlaidos yra neatsiejama kiekvienos bankroto procedūros dalis, todėl norint labiau suprasti administravimo išlaidų esmę, manytina, kad tikslinga yra pradėti nuo pačios administravimo išlaidų sąvokos apibrėžimo.

Administravimo išlaidos – bankroto procedūrų vykdymo metu atsirandančios išlaidos, t. y. išlaidos, be kurių negali būti sėkmingai užbaigta bankroto procedūra, atliekamas administratoriaus darbas ir funkcijos[5]. FABĮ 22 str. 1 d., numatyta, kad bankroto administravimo išlaidas sudaro:

- išlaidos bankroto procedūroms atlikti (turto pardavimo, saugojimo, transporto, ryšių, kanceliarinės ir kitos kreditorių susirinkimo patvirtintos išlaidos);
- atlyginimas bankroto administratoriui[6].

Pažymėtina, kad FABĮ 22 str. 1 d., išvardintas administravimų išlaidų sąrašas nelaikomas baigtiniu, kadangi kiekvienu konkrečiu atveju, jis gali būti papildytas ir kitomis kreditorių susirinkimo patvirtintomis išlaidomis, pvz.: turto vertinimo išlaidos, išlaidos teisinei pagalbai apmokėti ginčijant bankrutuojančio asmens sudarytus sandorius arba išieškant skolas iš debitorių, įvairių mokesčių

[3] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.
[4] Įmonių Bankroto ir restruktūrizavimo bei fizinių asmenų bankroto procesų 2018 m. sausio - gruodžio mėn. Apžvalga [prieiga internete: www.avnt.lt/kita/naujienos/skelbiama-nemokumo-proces-2018-m-apzvalga/] [žiūrėta 2019-03-04].
[5] Kavalnė, S., Norkus, R. *Bankroto teisė. Antroji knyga.* Vilnius: Justitia, 2011. P. 223.
[6] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.

susijusių su bankrutuojančio asmens turtomokėjimo ir pan. Beje, tokios pat nuostatos laikomasi yra ir teismų praktikoje: „FABĮ nėra nustatytas baigtinis išlaidų, kurios priskiriamos prie administravimo išlaidų, sąrašas tačiau pagal bendrą principą administravimo išlaidos turi turėti būtinumo požymį – tai yra tokios išlaidos, be kurių negali būti sėkmingai užbaigta bankroto procedūra, atliekamas administratoriaus darbas, o prie tokių išlaidų įprastai priskiriamos administratoriui perduoto bankrutuojančio asmens turto išlaikymo, priežiūros paslaugų išlaidos[7]".

FABĮ 22 str. 2 d., numato, kad bankroto administravimo išlaidų sąmatą tvirtina ir keičia kreditorių susirinkimas[8]. Tačiau, nors kreditorių susirinkimo kompetencijai ir priskirta tvirtinti administravimo išlaidas, tačiau pažymima, kad kreditoriai nėra visiškai laisvi į šį sąrašą įtraukti bet kokias išlaidas. Administravimo išlaidų paskirtis yra užtikrinti kuo sklandesnį bankroto proceso vyksmą ir kuo operatyvesnį jo užbaigimą[9]. Į kreditorių susirinkimo patvirtintą administravimo išlaidų sąmatą turėtų būti įtrauktos tik tokios išlaidos, kurios atitinka administravimo išlaidų teisinę prigimtį ir paskirtį, t. y. išlaidos, būtinos bankroto procedūroms tinkamai atlikti[10].

Sprendžiant klausimą dėl konkrečių išlaidų priskyrimo administravimo išlaidoms svarbu yra nustatyti jų atsiradimo momentą. FABĮ 6 str. 1 d. numato, kad teismas priima nutartį iškelti fizinio asmens bankroto bylą, jeigu nustato, kad fizinis asmuo yra nemokus ir nėra šio įstatymo 5 str. 8 d. nustatytų pagrindų, o to paties straipsnio 3 d. 2 p.,numato, kadteismo nutartyje iškelti fizinio asmens bankroto bylą turi būti nurodyta skiriamo bankroto administratoriaus šio įstatymo 4 str. 5 d. nurodyti duomenys[11]. Pateiktas reglamentavimas reiškia, kad įsiteisėjus teismo nutarčiai dėl bankroto bylos fiziniam asmeniui iškėlimo bei ta pačia nutartimi išsprendus bankroto administratoriaus paskyrimo klausimą, bankroto administratorius pradeda vykdyti savo funkcijas. Bankroto bylos fiziniam asmeniui iškėlimo momentas yra tas momentas nuo kurio prasideda bankroto administratoriaus veikla. Todėl išlaidų atsiradimo (susidarymo) momentas (iki ar po nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo dienos) yra pirminė sąlyga, pagal kurią turi būti sprendžiama dėl išlaidų priskyrimo bankroto administravimo išlaidoms[12].

Apibendrinant išdėstytą, darytina išvada, kad administravimo išlaidos tai išlaidos, kurios neišvengiamai yrapatiriamos bankroto proceso metu, be kurių negali vykti sklandus bankroto

[7] Klaipėdos apygardos teismo 2017 m. gegužės 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-1004-265/2017.
[8] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.
[9] Lietuvos apeliacinio teismo 2012 m. lapkričio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-2097/2012.
[10] Salvija Kavalnė, Rimvydas Norkus, supra *note*, 5:226
[11] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.
[12] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2018 m. gegužės 10 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Brendas" v. BAB „Ūki obankas"* Nr. 3K-3-193-969/2018.

administratoriaus darbas ir pati bankroto procedūra. FABĮ nenumato galutinio administravimo išlaidų sąrašo, kadangi bankroto proceso eigoje į jį gali būti įtrauktos ir kitos papildomos kreditorių susirinkimo patvirtintos išlaidos.

1.2 Administravimo išlaidų paskirtis ir reikšmė

Analizuojant administravimo išlaidų paskirtį ir reikšmę kiekvienam iš procese dalyvaujančių subjektų svarbu yra aptarti ir bankroto administratoriaus interesą susijusį su administravimo išlaidomis. Bankroto administratorius yra itin plačius įgaliojimus bankroto procese turintis asmuo, nuo kurio veiksmų didele dalimi priklauso visų kreditorių ir pačių fizinių asmenų, kuriems iškelta bankroto byla, teisėtų interesų apsauga, bankroto procedūrų vykdymo sklandumas ir skaidrumas (FABĮ 12 str.)[13]. FABĮ 12 str. 5 d., numato, kad įsiteisėjusi teismo nutartis iškelti fizinio asmens bankroto bylą yra pagrindas bankroto administratoriui atlikti fizinio asmens bankroto procedūras[14]. Nuo pat bankroto proceso pradžios bankroto administratorius yra saistomas su FABĮ įtvirtintomis teisėmis, pareigomis bei iš to išplaukiančiomis administravimo išlaidomis. Konstitucijoje yra įtvirtinta nuostata, kad kiekvienas žmogus turi teisę gauti teisingą apmokėjimą už darbą[15]. Tai reiškia, kad bankroto administratorius vadovaudamasis teisėtų lūkesčių principu[16] yra suinteresuotas, kad už jo darbą būtų teisingai atlyginta. Tačiau praktikoje kyla ginčų kokia apimtimi turėtų būti apmokamos administravimo išlaidos, kurios atitiktų bankroto administratoriaus teisėtus lūkesčius. Šioje vietoje svarbu paminėti, kad administravimo išlaidos yra dengiamos iš tų pačių lėšų kaip ir kreditorių reikalavimai. Atsižvelgiant į tai, bankroto administratorius nėra laisvas nuspręsti dėl administravimo išlaidų dengimo, kadangi jų patvirtinimo klausimas priklauso nuo kreditorių valios.

Fizinio asmens bankroto procese dalyvauja subjektai, kurių interesai dėl administravimo išlaidų sudarymo yra skirtingi. Pagrindiniai bankroto proceso dalyviai, be kurių bankroto procesas negali vykti, kurie yra kiekviename bankroto procese bei kurie dalyvauja sprendžiant administravimo

---

[13] Kauno apygardo steismo 2013 m. lapkričio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-2361-230/2013.
[14] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.
[15] Lietuvos Respublikos Konstitucija 48 str.:*„1. Kiekviena sžmogus gali laisvai pasirinkti darbą bei verslą ir turi teisę turėti tinkamas, saugias ir sveikas darbo sąlygas, gauti teisingą apmokėjimą už darbą ir socialinę apsaugą nedarbo atveju. 2. Užsieniečių darbą Lietuvos Respublikoje reguliuoja įstatymas. 3. Priverčiamasis darbas draudžiamas. 4. Priverčiamuoju darbu nelaikoma tarnyba kariuomenėje ar ją pakeičianti alternatyvioji tarnyba, taippat piliečių darbas karo, stichinės nelaimės, epidemijos ar kitais ypatingais atvejais. 5. Priverčiamuoju darbu nelaikomas ir įstatymo reguliuojamas teismo nuteistųjų darbas. “*
[16] Kauno apygardos teismo 2013 m. kovo 5 d. nutartis civlinėje byloje Nr. 2S-563-413/2013.

išlaidų klausimą yra:

- skolininkas – asmuo, kuriam keliama bankroto byla;
- kreditoriai – turintys teisę reikalauti iš skolininko įvykdyti prievoles ir įsipareigojimus;
- teismas – vedantis ir kontroliuojantis teisminį bankroto procesą;
- bankroto administratorius – asmuo, administruojantis bankroto pocesą[17].

Nustatant administravimo išlaidas yra susiduriama su tam tikra interesų priešprieša, kuri kyla tarp bankroto proceso dalyvių. Remiantis suformuota teismų praktika, administravimo išlaidų sąmatos tvirtinimo paskirtis yra išlaidų dydžio suderinimas su kreditoriais tokiu būdu, kad nustatoma lėšų suma neprieštarautų kreditorių interesams, atitiktų konkrečios bankrutuojančios įmonės bankroto proceso įgyvendinimo ypatumus, tinkamai naudojant paskirtas lėšas[18]. Tiesa, minėta praktika yra pateikta sprendžiant administravimo išlaidų patvirtinimo klausimą administruojant įmonių bankroto procesus, tačiau manytina, kad tokia analogija galėtume remtis kalbant ir apie administravimo išlaidas administruojant fizinių asmenų bankrotą.

Pagrindinė figūra, nuo kurios pradedamas fizinio asmens bankroto procesas yra pats fizinis asmuo, kuriam keliama bankroto byla. FABĮ 16 str. pateikia fizinio asmens pareigų sąrašą, kurių viena yra parengti mokumo atkūrimo planą[19]. Fizinio asmens mokumo atkūrimo planas sudaromas ir jo tvirtinimo procedūros vykdomos taip pat siekiant teisingos kreditorių ir skolininko (fizinio asmens) interesų pusiausvyros, nes plane turi būti nurodoma įvairi informacija, iš kurios aišku, kaip skolininkas ketina atsiskaityti su kreditoriais bankroto procedūros metu, kokios yra kreditorių daromos nuolaidos, kokios planuojamos bankrutuojančio asmens pajamos ir išlaidos, administravimo išlaidos, turto realizavimo tvarka, bankrutuojančiam asmeniui būtinos jo poreikiams tenkinti išlaidos ir pan[20]. Taigi bankrutuojančio asmens interesas yra ne tik skolų panaikinimas, bet kartu ir kreditorių finansinių reikalavimų patenkinimas. Be kita ko, kad procesas vyktų sklandžiai ir nepertraukiamai plane, be sumų skirtų kreditorių reikalavimams tenkinti bei fizinio asmens būtiniesiems poreikiams užtikrinti, turi būti numatytos administravimo išlaidos, kurios tenkintų paties ir bankroto administratoriaus teisėtus lūkesčius. Todėl manytina, kad tik esant šiai visų interesus atitinkančiai pusiausvyrai, bankroto procesas gali vykti rezultatyviai. Priešingu atveju, jeigu aukščiau minėta interesų pusiausvyra nebūtų išlaikoma, tai komplikuotų procesą. Kaip pavydžiui, vienoje civilinėje byloje buvo sprendžiamas

[17] Kavalnė, S., Mikuckienė, V., Norkus, R., Velička, R., *supra* note 1:205.
[18] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje BUAB ,,Strauja" v. AB ,,Swedbank" Nr. 3K-3-354/2009.
[19] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.
[20] Šiaulių apygardos teismo 2015 m. lapkričio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr.2S-1176-440/2015.

klausimas dėl mokumo atkūrimo plano patvirtinimo, kurio viena iš netvirtinimo priežasčių buvo ta, jog dėl nurodytos administravimo išlaidų sumos ir fizinio asmens sumos reikalingos būtiniesiems poreikiams patenkinti, kreditorių reikalavimų dengimas nebuvo numatytas. 2014-10-08 pareiškėjas parengė kreditorių reikalavimų tenkinimo ir fizinio asmens mokumo atkūrimo planą, kuriame nurodė, kad bankroto proceso metu numatomos gauti pajamos sudaro 251,97 Eur, iš šios sumos pareiškėjo būtiniesiems poreikiams tenkinti bus skirta 174,64 Eur suma, bankroto administravimo išlaidoms – 77,33 Eur, kreditorių reikalavimų tenkinimui – 0,00 Eur per mėnesį. Teismas nurodė, kad FABĮ tikslas yra žymiai platesnis nei vien fizinio asmens skolų „nurašymas“, o asmeniui, kuriam iškelta bankroto byla, nesiekiant maksimalaus galimo kreditorių reikalavimų patenkinimo, bankroto procesas nebus rezultatyvus, iš esmės nebus užtikrintas kreditorių interesų gynimas, o tuo pačiu pažeista skolininko ir jo kreditorių interesų pusiausvyra[21]. Kaip matyti, skolininko veiksmai, kuomet sudarydamas mokumo atkūrimo planą nenumato lėšų, kurie būtų skirti ir kreditorių reikalavimų tenkinimui yra blogoji praktika, todėl atsižvelgiant į tai, galime daryti išvadą, kad sudarant mokumo atkūrimo planą, turimos pajamos turi būti paskirstytos taip, kad būtų užtikrinti ne tik bankrutuojančio asmens ir bankroto administratoriaus, bet ir kreditorių turtiniai interesai.

Skolininkui rengiant mokumo atkūrimo planą, FABĮ nuostatos neįvardija, kiek tiksliai lėšų iš skolininko gaunamų pajamų, turi būti skirta bankroto administratoriui, skolininkui būtiniesiems poreikiams patenkinti bei kreditoriams, kad būtų išlaikyta interesų pusiausvyra. Tačiau teismas vienoje iš bylų spręsdamas klausimą dėl bankroto administravimo išlaidų proporcijos santykį su būtinųjų skolininko poreikių išlaidomis ir kreditoriams tenkančiomis lėšomis, nurodė, kad administravimo išlaidoms padengti, atskaičius sumą, tenkančią pareiškėjo būtiniems poreikiams tenkinti, bus skiriama tik ketvirtadalis likusios sumos. Tuo tarpu kreditorių reikalavimams dengti trys ketvirtadaliai. Esant tokioms aplinkybėms, spręstina, kad toks minėtų lėšų paskirstymas atitinka tiek administratoriaus tiek pareiškėjo kreditorių interesus[22].

Fizinio asmens bankroto procesu siekiama ne apskritai atleisti fizinį asmenį nuo skolų grąžinimo kreditoriams, bet, taikant reabilitacijos, atkūrimo priemones, civilizuotai išspręsti išieškojimo iš nemokaus asmens turto problemas, subalansuoti ir apsaugoti visų jo kreditorių interesus. Dėl to fizinio asmens bankroto procedūros tikslas lemia fizinio asmens pareigą rūpintis suderinti savo

[21] *Ibid.*
[22] Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. rugsėjo 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-1231-524/2016.

ir kreditorių interesus, t. y. ieškoti skirtingų interesų pusiausvyros[23]. FABĮ 26 str. 4 p., numato kreditorių teisę tvirtinti bankroto administravimo išlaidų sąmatą, ją keisti, nustatyti bankroto administravimo išlaidų mokėjimo tvarką, taip pat šio įstatymo nustatytais atvejais tvirtinti pradinę turto pardavimo kainą arba turto pardavimo kainą[24].

Kreditorių susirinkimo teisę nustatyti atlyginimą administratoriui ir patvirtinti galutinę administravimo išlaidų sąmatą lemia bankroto instituto paskirtis – apsaugoti nemokaus fizinio asmens kreditorių teises ir interesus, t. y. siekiama patenkinti visų kreditorių interesus, kartu – užtikrinti ir nemokaus skolininko interesus. Administravimo išlaidos apmokamos iš tų pačių fizinio asmens lėšų, iš kurių yra tenkinami ir kreditorių reikalavimai (FABĮ 22 str. 5 d.), todėl pinigų sumos, skiriamos administravimo išlaidoms padengti, yra tiesiogiai susijusios su kreditorių teisėmis ir jų reikalavimo patenkinimo galimybėmis – kuo daugiau lėšų bus skirta fizinio asmens bankroto administravimui, tuo mažiau jų liks kreditorių reikalavimams tenkinti. Pirmasis kreditorių susirinkimas, pritardamas mokumo atkūrimo plano projektui, nustato sumą, kuri turi būti sumokėta bankroto administratoriui už fizinio asmens bankroto procedūrų atlikimą viso bankroto proceso metu, įskaitant laikotarpį nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos (FABĮ 22 str. 3 d.), t. y. kreditorių susirinkimas nustato, kiek išlaidų yra skiriama bankroto procedūroms (turto pardavimui, ryšiams, transportui ir kt.) atlikti ir kiek išlaidų yra skiriama administratoriaus atlyginimui, kurio suma nurodoma (nustatoma) pavedimo sutartyje, sudarytoje tarp fizinio asmens ir bankroto administratoriaus[25]. Kasacinio teismo praktikoje, pasisakant dėl kreditorių kompetencijai priskirtų klausymų įgyvendinimo, yra nurodyta, kad FABĮ 22 str. 2 d. ir 26 str. 4 d. nuostatos, kuriose nustatyta kreditorių susirinkimo teisė tvirtinti bankroto administravimo išlaidų sąmatą, ją keisti, nustatyti šių išlaidų mokėjimo tvarką, reiškia, jog kreditorių susirinkimas kompetentingas ne tik kontroliuoti mokumo atkūrimo plano rengimo procese nustatomas administravimo išlaidas, bet ir savo sprendimu jas keisti, nustatyti administravimo išlaidų mokėjimo tvarką; kreditorių susirinkimas gali kontroliuoti plano vykdymą, vertindamas pagal susidariusią situaciją administravimo išlaidų dydį, ir, nustatęs pagrindą, spręsti dėl šių išlaidų pakeitimo[26]. Tai reiškia, kad kreditorių susirinkimas turi teisę kontroliuoti nustatomas administravimo išlaidas tiek mokumo atkūrimo plano rengimo procese

[23] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. balandžio 22 d. nutartis civilinėje byloje *„Dėl mokumo atkūrimo plano patvirtinimo ir kreditorių susirinkim onutarimų panaikinimo“* Nr.3K-3-228-313/2016.
[24] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.
[25] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2018 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-87-219/2018.
[26] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. balandžio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-169-219/2017.

(tvirtinti bankroto administravimo išlaidų sąmatą, ją keisti, nustatyti šių išlaidų mokėjimo tvarką), tiek mokumo atkūrimo plano vykdymo metu (keisti, nustatyti kitą administravimo išlaidų mokėjimo tvarką)[27]. Taigi, kaip matyti mokumo atkūrimo plane numatoma skirti lėšų suma administravimo išlaidoms padengti yra tiesiogiai susijusi su kreditorių teisėmis ir jų reikalavimų patenkinimo galimybėmis. Vienoje byloje kilo ginčas dėl mokumo atkūrimo plano dalies, kuria nustatytas administravimo išlaidų dydis ir jų apmokėjimo klausymas, tvirtinimo. Apelianto nuomone, nustatyta administravimo išlaidų suma ir jų apmokėjimas pažeidžia kreditorių interesus. Teismas vertindamas ginčo aplinkybes nustatė, kad 400,00 Eur suma bus skirta asmens būtiniesiems poreikiams tenkinti, 120,00 Eur suma bus skirta kreditorių reikalavimams dengti, o administravimo išlaidoms per mėnesį bus skirta 50,00 Eur plius 6 proc. dydžio atlyginimas nuo pareiškėjos parduoto turto vertės. Esant šioms nustatytoms faktinėms aplinkybėms, teismas nenustatė, kad patvirtinus fizinio asmens mokumo atkūrimo planą būtų pažeistos kreditorių teisės ir teisėti interesai, o interesų balansas tarp nemokaus fizinio asmens bei jo kreditorių teisių ir teisėtų interesų yra pasiektas[28].

Pasisakant dėl administravimo išlaidų paskirties bei reikšmės svarbu yra aptarti ir teismo vaidmenį šiame procese bei koks yra jo santykis su administravimo išlaidomis. Bankroto procese, kitaip negu įprastiniame civiliniame procese, teismui greta pagrindinės, jurisdikcinės veiklos tenka spręsti daug klausymų, kurie savo esme yra administracinio tvarkomojo, organizacinio, o ne teisinio pobūdžio[29]. Bankroto bylą nagrinėjantis teismas – tai specifinis teisinių santykių subjektas, kurį su kitais bankroto proceso dalyviais sieja valdžios ir pavaldumo santykiai[30]. Kasacinio teismo praktikoje konstatuota, kad bankroto bylos susijusios su viešuoju interesu – maksimaliai patenkinti bankrutuojančios įmonės kreditorių reikalavimus. Atsižvelgiant į viešojo intereso egzistavimą bankroto bylose, teismas jose turi būti aktyvus; tai apima ir teisę rinkti įrodymus[31]. Tokia kasacinio teismo praktika *mutatis mutandis* (su būtinais (atitinkamais) pakeitimais) taikytina ir fizinio asmens bankroto bylose, nes iškeliant fizinio asmens bankroto bylą siekiama ne tik atkurti jo mokumą, bet ir patenkinti kreditorių reikalavimus[32]. Tačiau koks yra teismo vaidmuo sprendžiant klausimą dėl administravimo išlaidų?

[27] Tauragės apylinkės teismo 2018 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2FB-59-761/2018.
[28] Klaipėdos apygardos teismo 2015 m. lapkričio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-1748-826/2015.
[29] Kavalnė, S., Mikuckienė, V., Norkus, R., Velička R. *supra* note, 1:208.
[30] *Ibid,* 206.
[31] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-106/2014.
[32] Lietuvo Aukščiausiojo Teismo 2015 m. liepos 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-434-686/2015.

Kreditorių susirinkimo sprendimo pakeisti mokumo plane patvirtintų administravimo išlaidų dydį pagrįstumas gali būti įvertinamas teismo, kai fizinis asmuo ar administratorius, nesutikdami su tokiu sprendimu, apskundžia teismui kreditorių susirinkimo nutarimą[33]. Tokiu atveju teismas patikrina, ar administravimo išlaidos iš tiesų esant tam tikroms aplinkybėms yra per didelės ar per mažos, ar kreditorių susirinkimas, pakeisdamas administravimo išlaidų dydį, turėjo tam pagrindą, ar šių išlaidų keitimas geriausiai užtikrins fizinio asmens ir kreditorių interesų pusiausvyrą. Kasacinis teismas pažymėjęs, kad FABĮ 22 str. 2 d. ir 26 str. 4 p. nuostatos dėl kreditorių susirinkimo kompetencijai priskirtos teisės keisti administravimo išlaidas yra suderinamos su FABĮ 7, 8 str. nuostatomis (reikalavimai planui ir plano tvirtinimas)[34].

Atsižvelgiant į išdėstytą, sprendžiant klausimą dėl administravimo išlaidų patvirtinimo yra įtraukiami visi bankroto proceso dalyviai. Tokią išvadą suponuoja tai, kad fizinis asmuo rengia mokumo atkūrimo planą, kuriame nurodo gaunamas pajamas bei kiek iš tų pajamų bus skirta jo būtiniesiems poreikiams tenkinti, kreditorių reikalavimams tenkinti, kokia lėšų suma bus skirta administravimo išlaidoms dengti. Fizinio asmens parengtas planas pateikiamas kreditorių susirinkimui, kuris svarsto dėl jo pritarimo, o jei planas atitinka visų bankroto proceso dalyvių interesus ir teisėtus lūkečius jis yra teikiamas teismui tvirtinti.

Apibendrinant išdėstytą, tam kad būtų pasiekti FABĮ įtvirtinti tikslai[35] t. y. atkūrtas skolininko mokumas, užtikrintas kreditorių reikalavimų tenkinimas, kad pats bankroto procesas vyktų sklandžiai ir nepertraukiamai, kas didžiąja dalimi priklauso nuo administravimo išlaidoms skirtos sumos, būtina yra užtikrinti visų bankroto proceso dalyvių turtinių interesų pusiausvyrą. Bankroto proceso dalyvių interesų pusiausvyra yra užtikrinama, kai skolininko mokumo atkūrimo plane yra numatytos tiek lėšos skirtos sklandžiai bankroto procedūrai vykdyti, tiek lėšos kreditorių reikalavimams tenkinti, tiek lėšos skirtos paties skolininko būtiniesiems poreikiams tenkinti. Tik esant visų šių minėtų dalyvių turtinių interesų suderinamumui yra galima efektyvi ir sklandi bankroto procedūra.

[33] Tauragės apylinkės teismo 2018 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2FB-59-761/2018.
[34] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. balandžio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-169-219/2017.
[35] Kauno apygardos teismo 2016 m. gegužės 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-755-730/2016.

2 ADMINISTRAVIMO IŠLAIDŲ RŪŠYS, PATVIRTINIMO ETAPAI IR APMOKĖJIMO TVARKA

2.1 Administravimo išlaidų rūšys fizinio asmens nemokumo procese.

Kiekvienas fizinio asmens bankroto procesas yra individualus bei priklauso nuo daugelio veiksnių, todėl gali būti patiriamos įvairaus pobūdžio administravimo išlaidos. FABĮ 22 str. 1 d. nurodyta, kad bankroto administravimo išlaidas sudaro:

1) išlaidos bankroto procedūroms atlikti (turto pardavimo, saugojimo, transporto, ryšių, kanceliarinės ir kitos kreditorių susirinkimo patvirtintos išlaidos) ir
2) atlyginimas bankroto administratoriui[36].

Remiantis pateiktu FABĮ reglamentavimu, administravimo išlaidas tikslinga būtų suskirstyti į išlaidas bankroto procedūroms atlikti ir bankroto administratoriaus atlyginimą bei jas analizuoti atskirai, kadangi administravimo išlaidos nėra tapačios bankroto administratoriaus nustatytinam atlyginimui.

2.2 Išlaidos bankroto procedūroms atlikti

FABĮ 22 str. 1 d. pateikia išlaidų sąrašą, kurios yra priskiriamos prie išlaidų skirtų bankroto procedūrai atlikti. Tokiomis išlaidomis yra laikomos turto pardavimo, saugojimo, transporto, ryšių, kanceliarinės ir kitos kreditorių susirinkimo patvirtintos išlaidos. Kaip minėta, FABĮ pateiktas išlaidų sąrašas nėra baigtinis, kadangi viso bankroto proceso trukmės metu bankroto administratorius siekdamas užtikrinti proceso sklandumą ir operatyvumą vykdo ir kitus darbus dėl ko patiria įvairiausių išlaidų. Be išlaidų, kurias galima prognozuoti, bankroto administratoriui taip pat dažnai tenka teikti ir papildomas konsultacijas tiek fiziniam asmeniui, kurio procedūrą administruoja, tiek atsakyti į pavienių kreditorių užklausimus ar prašymus dėl bankroto bylos eigos. Vykdant FABĮ reikalavimus bankroto administratoriui priskiriamos šios privalomos procedūros t. y. fizinio asmens apskaitos vedimas (vykdomas kas mėnesį), sudarant jo pajamų ir išlaidų balansą, vertinant ar fizinis asmuo

[36]Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.

panaudojo pinigines lėšas mokumo atkūrimo plane nustatytiems būtiniesiems poreikiams tenkinti, turto pardavimo iš varžytinių organizavimas bei turto pardavimo ir akto surašymas, turto pardavimo sutarties parengimas, turto perdavimo - priėmimo akto parengimas ir jo tvirtinimas, plane numatyti mokėjimai iš fizinio asmens einamųjų pajamų kreditoriams, privalomų ataskaitų bankroto administravimo priežiūros departamentui teikimas (1 metams - 1 ataskaita), plano vykdymo ir eigos ataskaitos rengimas, kreditorių susirinkimo aptarnavimas į kurį įeina salės nuoma, susirinkimo protokolavimas, protokolo surašymas (per metus ne mažiau kaip 2 susirinkimai), mokumo atkūrimo plano tikslinimas, bankroto proceso pabaigoje numatytas plano įgyvendinimo akto parengimas. Šiems veiksmams bei procedūroms įgyvendinti yra būtina atitinkama kompetencija bei resursai[37]. Visos šios išlaidos atsiranda bankroto proceso metu, jo eigoje, todėl jos yra priskirtinos prie administravimo išlaidų ir turėtų būti apmokamos iš lėšų sumos patvirtintos administravimo išlaidoms padengti.

FABĮ 26 str. 4 p. numato, kad kreditorių susirinkimas turi teisę tvirtinti administravimo išlaidų sąmatą[38], tačiau, tai savaime nereiškia, jog iš šios sąmatos negali būti dengiamos kitos sąmatoje nenumatytos išlaidos[39].

Pavyzdžiui, kyla klausimas, kokia tvarka, ir iš kokių lėšų turėtų būti apmokamas bankrutuojančiam asmeniui priskaičiuotas žemės mokestis už jam nuosavybės teise priklausantį žemės sklypą bei delspinigiai už laiku nesumokėtą mokestį, atsiradę po bankroto bylos fiziniam asmeniui iškėlimo?

FABĮ 6 str. 9 d. nustatyta, kad mokesčiai skaičiuojami ir mokami įstatymų nustatyta tvarka, tačiau draudžiamas nesumokėtų mokesčių išieškojimas ne ginčo tvarka. FABĮ įtvirtintos nuostatos leidžia teigti, kad bankrutuojančio asmens statusas nepanaikina ir neriboja asmens pareigos mokėti mokesčius, taip pat ir žemės mokestį. Administravimo išlaidos turi turėti būtinumo požymį – tai yra tokios išlaidos, be kurių negali būti sėkmingai užbaigta bankroto procedūra, atliekamas administratoriaus darbas, o prie tokių išlaidų įprastai priskiriamos administratoriui perduoto bankrutuojančio asmens turto išlaikymo, priežiūros paslaugų išlaidos. Į klausimą iš kokių lėšų turėtų būti apmokamas bankrutuojančiam asmeniui priskaičiuotas žemės mokestis už jam nuosavybės teise priklausantį žemės sklypą bei delspinigiai už laiku nesumokėtą mokestį, atsiradę po bankroto bylos fiziniam asmeniui iškėlimo, atsakymą pateikė Apeliacinės instancijos teismas, kuris nurodė, kad žemės mokestis, kurį bankrutuojantis asmuo turi mokėti kaip turto savininkas po bankroto bylos

[37] Jonavos rajono apylinkės teismo 2016 m. gegužės 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2FB-43-217/2016.
[38] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.
[39] Kavalnė, S., Mikuckienė, V., Norkus, R., Velička R. *supra*note, 1:226.

iškėlimo, atitinka išlaidų, skirtų turtui išsaugoti, sąvoką ir yra priskirtinas prie administravimo išlaidų[40].

Taip pat, kalbant apie išlaidas skirtas bankroto procedūroms atlikti, tikslinga būtų paminėti ir atvejį sutiktą administruojant įmonių bankroto procesą dėl administravimo išlaidų prigimties bei pritaikyti tokią analogiją fizinių asmenų bankroto procese. Teismine tvarka buvo sprendžiamas klausimas dėl sumos už turto administravimą ir komunalinius mokesčius priskyrimo administravimo išlaidoms. Daugiabučio namo savininkų bendrija kreipėsi į teismą su ieškiniu atsakovui bankrutuojančiai įmonei, prašydama teismo priteisti iš atsakovo 19.681,31 Lt skolą, kuri, ieškovo teigimu ir pagal teiktas į bylą sąskaitas faktūras apmokėjimui, susidarė administruojant daugiabučio gyvenamojo namo, kuriame dalis turto nuosavybės teisėmis priklauso atsakovui, bendro naudojimo patalpas, taip pat 6 procentų dydžio metines palūkanas nuo bylos iškėlimo teisme dienos už priteistą 19681,31 Lt sumą iki visiško sprendimo įvykdymo, bei bylinėjimosi išlaidas. Kartu prašė pripažinti priteistą sumą bankrutuojančios įmonės administravimo išlaidomis[41]. Teismas, vertindamas susidariusios skolos teisinę prigimtį konstatavo, jog skola, susidariusi išlaikant ir administruojant bendro turto bendro naudojimo patalpas, pagal savo teisinę prigimtį yra bankrutuojančios įmonės turto administravimo išlaidos. Pažymėtina, jog bankrutuojančiai įmonei priklausančio nekilnojamojo turto išlaikymas nėra bankrutuojančios įmonės ūkinė - komercinė veikla, nes pagal paskirtį bendrijos prašomos atlyginti sumos nelaikytinos išlaidomis, skirtomis ūkinei komercinei veiklai vykdyti, kadangi jos nėra skirtos uždirbti bendrovei pelno. Sprendžiant, ar išlaidos priskirtinos prie administravimo išlaidų, atsižvelgiama į tokių išlaidų paskirtį, teisinę prigimtį, atsiradimo laiką, subjektus, kam tokios išlaidos apmokamos. Teismui vertinant tokio pobūdžio išlaidas, kaip mokesčiai už bankrutavusiai įmonei priklausančio nekilnojamojo turto komunalines paslaugas ar jo išlaikymą, teismo nuomone, iš esmės atitinka administravimo išlaidų teisinę prigimtį pagal jų paskirtį, nes yra ne kas kita, kaip išlaidos, būtinos bankroto procedūroms tinkamai atlikti (tinkamai ir realia kaina parduoti turtą, išsaugant jo vertę ir paskirtį, taip pat kita)[42].

Pateikta praktika suponuoja tai, kad bankroto administratorius prieš teikiant kreditorių susirinkimui tvirtinti administravimo išlaidų sąmatą, turėtų įsivertinti, kokį turtą turi bankrutuojantis asmuo arba kokia veikla jis užsiima t. y. nusimatyti galimus turto išlaikymo ir kitus mokesčius bei nusimatyti tai administravimo išlaidų sąmatoje.

[40] Klaipėdos apygardos teismo 2017 m. gegužės 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-1004-265/2017.
[41] Šiaulių apygardos teismo 2014 m. rugpjūčio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-848-210/2014.
[42] *Ibid.*

Dėmesys taip pat atkreiptinas ir į paties žodžio „sąmata“ reikšmę. Dabartinės lietuvių kalbos žodyne žodis „sąmata“ apibrėžtas, kaip „*būsimų sąnaudų, išlaidų apskaičiavimas, sąrašas*[43]“. Kas iš esmės reiškia, tik tokių išlaidų planą, kuris, priklausomai nuo daugelio situacijų, neaišku kaip bus vykdomas ir pan. Bankroto procese, ypač jo pradžioje, kuomet tvirtinamas mokumo atkūrimo planas, kuris eigoje taip pat gali keistis, nustatant tam tikrą sumą, kurią administratorius gali naudoti vykdydamas bankrutuojančių asmenų bankroto procesą, iš esmės nustato rėmus, kuriuose administratorius gali veikti. Vėliau, administratorius už visas patirtas išlaidas atsiskaito kreditorių susirinkimui, pateikia pagrindžiančius dokumentus ir nurodo, kaip planuota sąmata realiai buvo panaudota.

Kitas atvejis, kai pavyzdžiui FABĮ 12 str., numato pareigą bankroto administratoriui išieškoti skolas iš bankrutuojančio asmens skolininkų arba ginčyti bankrutuojančio fizinio asmens sandorius. Bankroto administratorius vykdydamas šias savo pareigas, o ypač tuo atveju, kai išieškoti skolų nepavyksta ne teismine tvarka arba kai nustato pagrindą ginčyti sandorius, patiria išlaidas teisinei pagalbai apmokėti. Visais atvejais, bankroto administratorius atlikdamas šias funkcijas stengiasi apsaugoti ne tik skolininko bet ir kreditorių interesus, todėl už išlaidas susijusias su teisinėmis paslaugomis turėtų būti padengta iš bankroto administravimui skirtų lėšų. Teismų praktikoje nurodoma, kad jei ieškovas, atstovaujamas bankroto administratoriaus, reikšdamas ieškinį patiria išlaidų teisinėms paslaugoms apmokėti, jos priskirtinos įmonės administravimo išlaidoms ir turi būti atlyginamos Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – ĮBĮ) 36 str. 1 d. nustatyta tvarka[44]. Šioje vietoje atkreiptinas dėmesys, kad ši teismų praktikos pateikta nuostata dėl teisinių paslaugų įtraukimo į administravimo išlaidas yra taikoma administruojant juridinių asmenų bankrotą, tačiau manytina, kad tokia analogija tikslinga būtų vadovautis ir fizinių asmenų bankroto procese sprendžiant klausimą dėl administravimo išlaidų sudėties.

Kalbant apie išlaidas bankroto procedūroms atlikti svarbu yra paminėti ir dar vieną momentą, kuriam esant administravimo išlaidos gali atsirasti. Autorė kalba apie FABĮ 23 str. 2 d. numatytą bankroto administratoriaus pareigą, sudaryti bankrutuojančio fizinio asmens kreditorių ir jų reikalavimų sąrašą bei pateikti jį teismui tvirtinti arba ginčyti[45], jei bankroto administratoriaus vertinimu toks reikalavimas yra nepagrįstas. Paprastai teikiant teismui prašymą patvirtinti kreditorinius

[43] Lietuvių kalbos išteklių informacinė sistema, *„Dabartinės lietuvių kalbos žodynas“* [prieiga internete: http://lkiis.lki.lt/dabartinis].
[44] Lietuvos apeliacinio teismo 2013 m. balandžio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-700/2013.
[45] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.

reikalavimus bankroto administratorius patiria tik išlaidas susijusias su tokio prašymo parengimu, tačiau tuo atveju, kai teismui yra pateikiamas prašymas, kuriuo yra ginčijami kreditoriniai reikalavimai ar jų dalis, tuomet gali atsirasti dar papildomos išlaidos – bylinėjimosi išlaidos. Tačiau kaip sprendžiamas bylinėjimosi išlaidų padengimo klausimas, t. y. iš kokių lėšų bylinėjimosi išlaidos turėtų būti apmokėtos, jeigu paaiškėja, kad ginčijamas finansinis reikalavimas visgi buvo pagrįstas ir atsakovas tokias išlaidas patyrė. Autorės nuomone, atsakymą galėtume rasti pasivadovavę teismų praktika, kadangi panašią bylą yra išsprendęs Kauno apygardos teismas. Minėtoje byloje tarp bankroto administratoriaus ir kreditoriaus buvo kilęs ginčas dėl finansinio reikalavimo dydžio. Teismas sprendė, kad kreditoriaus turėtos išlaidos yra tiesiogiai susijusios su bankrutuojančio fizinio asmens administratoriaus FABĮ numatytų pareigų įgyvendinimu, todėl bylinėjimosi išlaidos kreditoriui atlygintinos iš bankrutuojančio fizinio asmens administravimo išlaidų.[46] Taigi, kaip rodo praktika, bylinėjimos išlaidos irgi yra priskiriamos prie administravimo išlaidų, todėl jas bankroto administratorius turėtų nusimatyti kaip galimas patirti.

Apibendrinant išdėstytą, darytina išvada, kad administravimo išlaidų sąrašas FABĮ nėra detalizuotas, todėl be išlaidų, kurias bankroto procese galima prognozuoti, reikėtų įsivertinti ir tokius apsketus kaip turimas fizinio asmens turtas ir jo ypatybes, fizinio asmens sandorius, jų kiekį bei sudėtingumą, o taip pat kreditorinius reikalavimus ir jų pagrįstumą, kadangi administruojant fizinio asmens bankroto procesą į administravimo išlaidas gali tekti įtraukti ne tik būtinus mokėti mokesčius, bet ir bylinėjimosi išlaidas bei išlaidas teisinei pagalbai apmokėti.

2.3 Išlaidos iki mokumo atkūrimo plano patvirtinimo ir nuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo

FABĮ 22 str. 1 d. neatskiria išlaidų patiriamų iki mokumo atkūrimo plano patvirtinimo ir išlaidų patiriamųnuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo, kurios šiuose etapuose atsiranda. Autorės nuomone, tikslinga būtų detaliau paanalizuoti, kokios išlaidos susidaro administruojant bankroto procesą iki patvirtinamas mokumo atkūrimo planas bei kokias išlaidas tenka patirti patvirtinus mokumo atkūrimo planą.

[46] Kauno apygardos teismo 2016 m. rugsėjo 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-1287-555/2016.

Kadangi FABĮ nuostatos neišskiria išlaidų atsirandančių iki mokumo atkūrimo plano patvirtinimo ir po mokumo atkūrimo plano patvirtinimo, manytina, kad šias išlaidas galima būtų detalizuoti per bankroto administratoriaus pareigas, kurias jis įpareigotas atlikti nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki teismo nutarties patvirtinti planą bei pareigas nuo teismo nutarties patvirtinti planą įsiteisėjimo dienos[47].

Taigi, atsižvelgiant į bankroto administratoriaus pareigas, kurias jis įpareigotas atlikti iki bus patvirtintas mokumo atkūrimo planas, bankroto administratorius patiria išlaidas susijusias su fizinio asmens turto disponavimu ir depozitinės sąskaitos lėšomis[48]. Kalbant apie išlaidas susijusias su turto disponavimu, tai šios išlaidos gali būti patiriamos siekiant užtikrinti fizinio asmens turto apsaugą. Tai gali būti apsaugos darbuotojų samdymas arba apsaugos sistemos įvedimas. Išlaidos yra patiriamos tvarkant bei prižiūrint fizinio asmens depozitinę sąskaitą bei joje esančias bei gaunamas lėšas, jų panaudojimo apskaitą[49]. Minėtai bankroto administratoriaus pareigai užtikrinti neretai yra reikalingos kvalifikuota buhalterinė pagalba t. y. buhalterinės paslaugos. Šaukiant fizinio asmens kreditorių susirinkimus[50] yra patiriamos išlaidos susijusios su tokio susirinkimo organizavimu t. y. reikalingos patalpos šiam susirinkimui pravęsti, kas sąlygoja išlaidas patalpų nuomai. Be to, yra reikalingos lėšos kanceliarinėms prekėms, kurios naudojamos kreditorių susirinkimų metu bei lėšos techninei įrangai skirtai užfiksuoti kreditorių susirinkimo eigą. Vardijant bankroto administratoriaus pareigas, kurias jis vykdo iki yra patvirtinamas fizinio asmens mokumo atkūrimo planas bei kurios sukelia išlaidas, tai yra atstovavimas arba įgaliojimas kitos asmens atstovauti, fizinio asmens interesus civilinėse bylose[51], iškeltose iki bankroto bylos iškėlimo bylose dėl turto išieškojimo iš kitų asmenų fizinio asmens naudai[52]. Šioje vietoje turima omeny išlaidas susijusias su teisine pagalba arba kitaip tariant teisinės išlaidos t. y. pats atstovavimas teisminiame procese, išlaidos reikalingos parengti teismui procesinius dokumentus ir pan. Išlaidos susijusios su teisine pagalba taip pat yra patiriamos ir ginčijant bankrutuojančio fizinio asmens finansinius reikalavimus rengiant teismui dokumentus dėl finansinio reikalavimo ginčijimo bei atstovaujant fizinio asmens interesus jei yra paskiriamas žodinis teismo posėdis. Prie išlaidų, kurios yra neišvengiamai patiriamos iki kol mokumo atkūrimo planas bus patvirtintas yra priskirtinos ir išlaidos susijusios su duomenų teikimu ir informacijos apie fizinio

[47] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.
[48] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios.* 2012, Nr. 57-2823.
[49] *Ibid.*
[50] *Ibid.*
[51] *Ibid.*
[52] *Ibid.*

asmens bankroto procesą FABĮ 13 str. 9 d. nurodytai Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotai institucijai pagal šios institucijos nustatytas ataskaitų formas bei pranešimų apie bankroto bylos iškėlimą paruošimas ir išsiuntimas kreditoriams bei kitiems FABĮ nurodytiems asmenims[53]. Manytina, kad būtų tikslinga paminėti, kad šioms pareigoms atlikti lėšas patvirtina bankroto bylą iškeliantis teismas, įvertinęs bankroto administratoriaus pateiktą detalizuotą prašymą dėl lėšų sumos reikalingos bankroto procedūroms atlikti. Kaip teismų praktikos pavyzdį galima nurodyti Vilniaus miesto apylinkės teismo nutartį, kurioje teismas nurodė, kad įvertinus teismui pateiktą bankroto administratoriaus lėšų sumą, reikalingą bankroto procedūroms atlikti nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti fizinio asmens kreditorių reikalavimų tenkinimo ir jo mokumo atkūrimo planą įsiteisėjimo dienos, laikytina, kad nurodyta suma yra protinga ir pagrįsta, todėl nustatytina 684,00 Eur (kiekvienam iš ieškovų po 342,00 Eur) lėšų suma, kurią bankroto administratorius turi teisę naudoti bankroto procedūroms atlikti (FABĮ 4 straipsnio 6 dalis, 6 straipsnio 3 dalies 4 punktas)[54].

Aptarus su kokiomis išlaidomis susiduriama vykdant bankroto administratoriaus pareigas iki mokumo atkūrimo plano patvirtinimo, dabar aptarkime, kokios išlaidos yra patiriamos patvirtinus mokumo atkūrimo planą. Taigi, patvirtinus mokumo atkūrimo planą, FABĮ nuostatos saisto bankroto administratorių su platesnėmis pareigomis negu bankroto administratorius turėjo atlikti iki mokumo atkūrimo plano patvirtinimo. Patvirtinus mokumo atkūrimo planą, bankroto administratorius ne tik disponuoja fizinio asmens turtu bei lėšomis, tačiau vykdo mokėjimus pagal mokumo atkūrimo plane nustatytą tvarką[55]. Šios išlaidos yra susijusios su fizinio asmens apskaitos vedimu sudarant jo pajamas ir išlaidas, fizinio asmens išlaidų panaudojimo kontrole, t. y. prižiūrima, ar asmuo naudoja pinigines lėšas taip, kaip nustatyta mokumo atkūrimo plane, išlaidos susijusios su atliekamais mokėjimais kreditoriams pagal mokumo atkūrimo plane nustatytą grafiką. Mokumo atkūrimo plane yra įtvirtinamas turto pardavimo eiliškumas, terminai ir kaina[56], kitaip tariant tvarka, kuria remiantis bankroto administratorius turi vadovautis organizuojant turto pardavimo procesą. Išlaidos, kurios gali būti patiriamos organizuojant turto pardavimą gali būti susijusios su skelbimų talpinimu arba turto varžytynių paskelbimu, taip pat išlaidos susijusios su turto vertintojo paslaugomis bei kt. Išlaidos, kurios gali būti patiriamos patvirtinus mokumo atkūrimo planą, tai išlaidos susijusios su bankroto

[53] *Ibid.*
[54] Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. kovo 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2FB-1490-967/2017.
[55] *Ibid.*
[56] Šiaulių apygardos teismo 2018 m. lapkričio15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2FB-16209-1042/2018.

administratoriaus ataskaitų pateikimu priežiūros institucijai, mokumo atkūrimo plano vykdymu ir eigos ataskaitos parengimu, kreditorių susirinkimų organizavimu, kreditorių susirinkimo protokolų surašymu, mokumo atkūrimo plano tikslinimu sumažėjus, ar padidėjus bankrutuojančio asmens pajamoms, išvados dėl mokumo atkūrimo plano parengimu bei išlaidos susijusios su sandorių už 36 mėn. patikrinimu[57]. Be to, teismas spręsdamas ginčus dėl administravimo išlaidų dydžių irgi atsižvelgia į bankroto administratoriaus pareigas, kurias pastarasis turi vykdyti, kai yra patvirtinamas fizinio asmens mokumo atkūrimo planas. Štai pavyzdžiui, teismas yra nurodęs, kad Administratorius yra verslu užsiimantis subjektas, savo rizika ir atsakomybe teikiantis administravimo paslaugas, todėl jam, kaip verslo subjektui, turi būti mokamas atlygis už jo teikiamas paslaugas. Per plano įgyvendinimo laikotarpį bankroto administratorius vykdys pareigas, numatytas FABĮ 12 straipsnyje, t. y. disponuos fizinio asmens turtu (kuris plano vykdymo laikotarpiu gali atsirasti) ir depozitinės sąskaitos lėšomis įstatymo nustatyta tvarka, atliks plane numatytus mokėjimus kreditoriams, tvarkys visų fizinio asmens gautų lėšų ir jų naudojimo apskaitą, šauks kreditorių susirinkimus, be balsavimo teisės dalyvaus kreditorių susirinkimuose ir užtikrins jų protokolavimą, ne rečiau kaip kartą per pusę metų teiks teismui, kreditorių susirinkime kreditoriams ir fiziniam asmeniui plano vykdymo eigos ataskaitą, teiks duomenis ir informaciją apie fizinio asmens bankroto procesą Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotai institucijai pagal šios institucijos nustatytas ataskaitų formas, gins fizinio asmens ir visų kreditorių teises ir teisėtus interesus, atliks kitas Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo nustatytas funkcijas ir pareigas[58].

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą bei apibendrinant šio darbo dalį, darytina išvada, kad FABĮ nuostatos neišskiria išlaidų iki mokumo atkūrimo plano patvirtinimo ir nuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo, tačiau jos gali būti atskirtos atsižvelgiant į bankroto administratoriaus pareigas vykdomas iki plano patvirtinimo ir patvirtinus planą bei dėka to, aiškiai nusimatyti, kokios išlaidos gali būti patirtos kiekvienu konkrečiu atveju.

[57] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.
[58] Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. vasario 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-378-459/2016.

2.4 Bankroto administratoriaus atlyginimas

Bankroto procedūras vykdo bankroto administratorius, kuris yra privalomas visų bankroto procesų dalyvis, todėl didelę dalį administravimo išlaidų sudaro bankroto administratoriui mokamas atlyginimas[59]. Tačiau praktikoje dažniausiai kylą ginčų dėl bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio ir jo nustatymo tvarkos[60]. FABĮ 22 str. 4 d., numato kad bankroto administratoriaus atlyginimo suma nustatoma pavedimo sutartyje, sudarytoje tarp fizinio asmens ir bankroto administratoriaus, atsižvelgiant į tai, ar fizinis asmuo vykdo individualią ir (ar) ūkininko veiklą, į parduodamo fizinio asmens turto (taip pat ir įkeisto) rūšį ir jo kiekį, bankroto procedūrų kiekį ir sudėtingumą[61]. O štai pavyzdžiui, kaimyninėje šalyje Latvijos Respublikoje, klausimas dėl bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio yra pakankamai aiškiai išspręstas. Latvijos Nemokumo teisėsaktas reglamentuojantis tiek fizinių tiek juridinių asmenų bankroto teisinius santykius numato, kad bankroto administratoriaus vienkartinį atlyginimą sudaro du minimalūs mėnesiniai darbo užmokesčiai, kurį dengia pats bankrutuojantis fizinis asmuo[62]. Latvijos Nemokumo teisės akte taip pat nurodyta, kad vieną dalį atlyginimo t. y. vieną mininalų darbo užmokestį bankroto administratorius gauna nuo paskyrimo bankroto administratoriumi dienos iki mokumo atkūrimo plano patvirtinimo, o kitą dalį atlyginimo, t. y. vieną minimalų darbo užmokestį, bankroto administratorius gauna nuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo iki bankroto proceso pabaigos[63].

Grįžtant prie bankroto administratoriaus atlyginimo klausimo problematikos Lietuvoje, administravimo išlaidos, o ypač bankroto administratoriaus atlyginimo dydis yra kompromisas tarp kreditorių ir bankroto administratoriaus[64], tai reiškia, kad bankroto administratoriaus atlyginimas turėtų būti toks, kad leistų tinkamai atlikti bankroto procedūras, tačiau ir nepažeistų kreditorių interesų ir teisėtų lūkesčių skiriant per didelę sumą[65]. Sprendžiant dėl bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio, turėtų būti atsižvelgta į teisingumo, protingumo, sąžiningumo principus[66], įvertinta aplinkybė, jog kreditoriaus bankroto proceso metu patiriami nuostoliai ir taip yra dideli, todėl bankroto

[59] Kavalnė, S., Mikuckienė, V., Norkus, R., Velička R. *supra*note, 1:225.
[60] *Ibid,* 228.
[61] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.
[62] Latvijos Respublikos Nemokumo teisės aktas [prieiga internete: https://m.likumi.lv/doc.php?id=214590].
[63] *Ibid.*
[64] Kauno apylinkės teismo 2018 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2FB-200-753/2018.
[65] Kauno apylinkės teismo 2018 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2FB-200-753/2018.
[66] Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas. *Valstybės žinios.* 2000, Nr. 74-2262.

administratoriaus pageidaujamas atlyginimo dydis neturėtų užkirsti galimybės kreditoriams atgauti kuo didesnę skolinių įsipareigojimų dalį[67].

Pagal FABĮ 12 str. 2 d. nuo teismo nutarties iškelti bankroto bylą ir nuo teismo nutarties patvirtinti planą įsiteisėjimo dienos bankroto administratorius[68] turi daugybę pareigų, kas atitinkamai sąlygoja ir administravimo išlaidas[69]. Nuo teismo nutarties įsiteisėjimo, bankroto administratorius organizuoja būtinus bankroto proceso darbus, t. y. disponuoja fizinio asmens turtu ir depozitinės sąskaitos lėšomis, organizuoja turto pardavimo ir lėšų paskirstymą pagal mokumo atkūrimo plane numatytą tvarką, šaukia kreditorių susirinkimus bei atliekas kitas įstatymo pavestas funkcijas. Kaip matyti, bankroto administratoriui įstatymas numato nemažai pareigų ir atsakomybės, todėl už tai jam turi būti mokamas teisingas atlyginimas[70]. Fizinio asmens bankroto procesas yra ilgai trunkantis procesas, kurio metu gali keistis ir faktinė situacija, bankroto administratorius turi operatyviai ir aktyviai veikti šiame procese, tinkamai atlikti jam įstatymo priskirtas funkcijas ir tai pareikalaus atitinkamų administratoriaus laiko, darbo sąnaudų[71]. Kalbant apie bankroto administratoriaus atsakomybės klausimą administruojant fizinio asmens bankroto procesą, turima omeny FABĮ nuostatą numatančią, kad už teismo patvirtinto plano įgyvendinimą atsako ne tik fizinis asmuo, bet ir bankroto administratorius pagal savo kompetenciją. Taigi, bankroto administratoriaus atlyginimo dydis turi būti nustatomas toks, kad skatintų administratorių tinkamai atlikti bankroto procedūras[72]. Bet taip pat bankroto administratoriaus atlyginimas turi būti protingo dydžio, kuris ne tik nepažeistų kreditorių interesų (jei būtų nepagrįstai didelis), bet ir nesukeltų bankroto administratoriui nuostolių (jei būtų nepagrįstai mažas), o skatintų jį imtis bankroto administravimo proceso[73] ir tinkamai atlikti įstatymo įtvirtintas pareigas.

Kalbant apie bankroto administratoriaus atlyginimo dydį bei jo pagrįstumą tikslinga būtų pateikti ir teismo nuomonę dėl atlyginimo dydžio. Štai pavyzdžiui, sprendžiant bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio klausimą, teismo nuomone mokumo atkūrimo plane numatytas 65,00 Eur per mėn., bankroto administratoriaus atlyginimus patvirtinus mokumo atkūrimo planą nėra neproporcingai per didelės; priešingai – įvertinus banko sąskaitos tvarkymą, ataskaitų kreditoriams ir teismui teikimą, kreditorių susirinkimų šaukimą, toks atlyginimas laikomas pagrįstu ir protingo

[67] Kauno apylinkės teismo 2018 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2FB-200-753/2018.
[68] Telšių apylinkės teismo 2018 m. spalio 04 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2FB-330-971/2018.
[69] Klaipėdos apylinkės teismo 2017 m. balandžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2FB-82-904/2017.
[70] Telšių apylinkės teismo 2018 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2FB- 1567-971/2018.
[71] Telšių apylinkės teismo 2018 m. spalio 04 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2FB-330-971/2018.
[72] *Ibid.*
[73] Plungės apylinkės teismo 2018 m. kovo 30 d. nutratis civilinėje byloje Nr. 2FB-321-1024/2018.

dydžio. Plungės apylinkės teismas taip, pat pažymėjo, kad teismų praktikoje sprendžiant įmonių bankroto bylas, laikomasi nuostatos, jog administratoriaus atlyginimas turi būti toks, kad skatintų administratorių tinkamai atlikti bankroto procedūras, užtikrintų tiek administratoriaus, tiek ir bankrutuojančios įmonės kreditorių interesų pusiausvyrą, kartu atitiktų protingumo, teisingumo, sąžiningumo kriterijus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-486/2010, Lietuvos apeliacinio teismo 2011 m. kovo 31 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 2-723/2011)[74]. Be to, teismų praktikoje sutinkama ir tokia teismo nuomonė, jog bankroto administratorius, savo rizika ir atsakomybe teikia administravimo paslaugas, todėl jam turi būti mokamas atlygis kaip verslo subjektui už jo teikiamas paslaugas. Nagrinėjamu atveju nustatyta, kad administratorius iki pirmojo kreditorių susirinkimo patyrė tam tikras pašto, telefono ryšio, kanceliarines, buhalterines išlaidas ir pan. Neabejotina, kad išlaidų patirs ir ateityje, vykdydamas savo, kaip bankroto administratoriaus, funkcijas. Pažymėtina, kad sprendžiant dėl administratoriaus atlyginimo, jo dydis nustatomas ne pagal tai, kiek laiko vyksta bankroto procedūros, o pagal bankroto administratoriaus atliekamo darbo apimtis administruojant bankroto procedūras[75].

FABĮ 7 str., 1 d. 7 p. numatyta, kad sudedamoji plano dalis yra administravimo išlaidos ir jų pagrindimas[76]. Toks reglamentavimas yra visiškai logiškas ir nuoseklus, kadangi joks bankroto procesas negali apsieiti be patiriamų administravimo išlaidų. Teismų praktikoje taip pat sutinkama teismo pozicija dėl atlyginimo bankroto administratoriui dydžio, kuomet teismas ne tik nustatato, jos prašoma patvirtinti suma nėra neproporcingai per didelė ar nepagrįsta bei siūlomas atlyginimo dydis yra per mažas, atsižvelgiant į bankroto administratoriaus funkcijas. Telšių apylinkės teismui, sprendžiant klausimą dėl mokumo atkūrimo plano patvirtinimo, kurio sudėtinė dalimi laikomos administravimo išlaidos ir atlyginimas bankroto administratoriui, teismas konstatavo, kad mokumo atkūrimo plane numatyta administravimo išlaidų suma yra pagrįsta, atitinka protingumo, teisingumo, sąžiningumo kriterijus ir nelaikytina per didele (3600,00 Eur už visą trejų metų laikotarpį, kas sudaro 100,00 Eur per mėnesį). Kreditoriaus pasiūlyta 55,00 Eur per mėnesį administravimo išlaidų suma, kurią sudarytų 40,00 Eur mėnesinis atlyginimas administratoriui ir 15,00 Eur administravimo išlaidos, teismo vertinimu, yra per maža. Toks kreditoriaus siūlomas bankroto administravimo išlaidų dydis yra neproporcingas bankroto administratoriaus atliekamoms funkcijoms ir atsakomybei[77].

[74] Plungės apylinkės teismo 2018 m. kovo 30 d. nutratis civilinėje byloje Nr. 2FB-321-1024/2018.
[75] Jonavos rajono apylinkės teismo 2016 m. gegužės 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2FB-43-217/2016.
[76] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.
[77] Telšių apylinkės teismo 2018 m. spalio 04 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2FB-330-971/2018.

Toliau pateikiamas dar vienas pavyzdis iš teismų praktikos, kuomet teismo nuomone patvirtinti prašoma administravimo išlaidų suma, teismo vertinimu laikytina atitinkanti protingumo, teisingumo ir sąžiningumo kriterijus. Teismo nutartyje nurodyta, kad antruoju darbotvarkės klausimu buvo svarstytas administravimo išlaidų sąmatos patvirtinimas. Bankroto administratorius siūlė patvirtinti mokumo atkūrimo plano projekte nurodytą išlaidų sąmatą ir administravimo išlaidų apmokėjimo tvarką. Kreditorius nesutiko su mokumo atkūrimo plane numatyta bankroto administratoriaus siūloma 3.268,52 Eur atlyginimo administratoriui už visą laikotarpį (po mokumo plano patvirtinimo) suma, nes ji yra neadekvati atliekamų darbų apimtims ir sudėtingumui. Antruoju darbotvarkės klausimu dėl administravimo išlaidų sąmatos patvirtinimo kreditorius balsavo prieš ir siūlė nustatyti 1.980,00 Eur administravimo išlaidų sąmatą visam trejų metų mokumo atkūrimo plano įgyvendinimo laikotarpiui t. y. atlyginimas administratoriui 35,00 Eur/mėn. ir administravimo išlaidos – 20,00 Eur/ mėn[78]. Tuo tarpu teismas įvertines bylos aplinkybes nurodė, kad plane nurodyta suma, skiriama bankroto administratoriui, yra pagrįsta, detalizuota mokumo atkūrimo plano administravimo išlaidų sąmatoje, todėl nėra pagrindo sutikti su kreditoriaus prieštaravimais. Mokumo atkūrimo plano projekte nurodyta administravimo išlaidų siūloma 3.268,52 Eur suma neviršija Lietuvos Respublikos FABĮ 22 str. 5 d. nustatytos ribos (kad pardavus ar perdavus įkeistą turtą, bankroto administravimo išlaidomas gali būti skiriama ne daugiau kaip 15 procentų gautos lėšų sumos ar šio turto vertės). Plane nurodyto pareiškėjos įkeisto turto bendra numatoma rinkos vertė – 34.000,00 Eur, todėl maksimali galimų administravimų išlaidų suma šiuo atveju gali būti iki 5.100,00 Eur[79]. Teismas taip pat vertino ir tai, kad FABĮ 22 str. 3 d. numato, kad bankroto administravimui skiriama suma laikotarpiu nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti planą įsiteisėjimo dienos negali būti didesnė negu 3 MMA (t. y. 1.050,00 Eur). Atsižvelgiant į tai, kad minėtas laikotarpis trunka keturis mėnesius, įstatymo leidėjas, priimdamas teisės aktą numatė, kad administravimo išlaidos vienam kalendoriniam mėnesiui negali viršyti 0,75 MMA arba 262,50 Eur. Šiuo atveju, atsižvelgiant į bankroto administratoriaus siūlomą administravimo išlaidų sumą (3.268,52 Eur) ir mokumo atkūrimo plano įgyvendinimo trukmę (36 mėn.), vieno mėnesio administravimo išlaidų suma būtų 90,79 Eur, kuri apie tris kartus mažesnė už įstatymo leidėjo numatytą leistiną administravimo išlaidų dydį skirtą fizinio asmens bankroto procedūroms atlikti iki mokumo plano

[78] Jonavos rajono apylinkės teismo 2016 m. gegužės 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2FB-43-217/2016.
[79] *Ibid.*

patvirtinimo[80]. Vadovaujantis minėtomis aplinkybėmis, teismas padarė išvadą, kad nėra pagrindo konstatuoti, kad bankroto administratoriaus siūloma administravimo išlaidų suma yra per didelė, todėl plane nurodytos administravimo išlaidos laikytinos pagrįstomis, būtinomis bankroto proceso vykdymui, atitinkančiomis protingumo, teisingumo ir sąžiningumo kriterijus[81].

Teisę gauti tinkamą atlygį už atliekamą ar atliktą darbą yra konstitucinė kiekvieno subjekto teisė. Tačiau kalbant apie atlygį bankroto administratoriui, jau aukščiau buvo minėta, kad atlyginimas administratoriui turi būti toks, kad ne tik motyvuotų jį dirbti, bet ir nepažeistų kreditorių teisėtų lukesčių ir interesų. Pažymima, kad kartais pasitaiko atveju, kai bankroto administratoriaus prašomas patvirtinti atlyginimas buna akivaizdžiai per didelis bei neatitinkantis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo standartų. Panašų atvejį buvo išsprendęs teismas, kuomet prašomas bankroto administratoriaus pavirtinti atlyginimas buvo pripažintas pažeidžiančiu kreditorių interesų pusiausvyrą. Minėtoje byloje teismas pasisakė, kad patvirtinus administratoriaus nurodomą 4.260,00 Eur administravimui skirtą sąmatą, kai kreditorių finansinių reikalavimų tenkinimui skiriama tik 3.600,00 Eur, būtų pažeisti skolininko ir kreditorių teisėtų interesų pusiausvyra[82], todėl administratoriaus prašymą atmetė.

Kitas teismų praktikoje sutinkamas atvejis, kuomet bankroto administratoriaus prašoma patvirtinti 4.081,50 Eur administravimo išlaidų suma apeliacine teismo vertinimu laikoma nepagrįsta. Teismui apeliacine tvarka nagrinėjant skundą dėl administravimo išlaidų sumo dydžio, nustatė, kad iš byloje pateikto pareiškėjos mokumo atkūrimo plano projekto matyti, kad bankroto administratorės atlyginimas ir administravimo išlaidos sudarys 4.081,50 Eur su per visą 36 mėnesių laikotarpį, tame tarpe ryšių išlaidoms skiriama 150,00 Eur, kanceliarinėms išlaidoms – 150,00 Eur, transporto išlaidoms – 262,00 Eur, lėšų tvarkymui, banko mokesčiams, kt. – 1.476,00 Eur, plano vykdymo ataskaitų eigos rengimas – 355,00 Eur, pašto išlaidos, laiškų parengimas – 220,00 Eur, turto pardavimo organizavimas – 600,00 Eur, turto įgyvendinimo akto parengimas – 57,00 Eur, kreditorių susirinkimų sušaukimas – 630,00 Eur, turto vertinimo išlaidos – 181,50 Eur. Apeliantės vertinimu, 3.000,00 Eur suma visam 36 mėnesių laikotarpiu yra per maža visoms administravimo išlaidoms padengti[83]. Teismas vertindamas ginčo aplinkybes nurodė, kad iš pateikto mokumo atkūrimo plano projekto nustatyta, kad bankroto administratorė detaliai išvardijo, kokius veiksmus planuoja atlikti –

[80] Jonavos rajono apylinkės teismo 2016 m. gegužės 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2FB-43-217/2016.
[81] *Ibid.*
[82] Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. kovo 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-274-265/2016.
[83] Kauno apygardos teismo 2017 m. birželio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-1309-657/2017.

disponuoti fizinių asmenų turtu ir depozitinės sąskaitos lėšomis, įstatymo nustatyta tvarka atlikti mokumo atkūrimo plano projekte numatytus mokėjimus kreditoriams, tvarkyti fizinių asmenų visų gautų lėšų ir jų naudojimo apskaitą, šaukti kreditorių susirinkimus, teikti plano vykdymo eigos ataskaitą, teikti duomenis ir informaciją apie fizinių asmenų bankroto procesą ir kt. Tačiau, nors bankroto administratorė detaliai išvardijo, kokius veiksmus jai gali tekti atlikti viso bankroto proceso metu, tačiau tvirtinant mokumo atkūrimo plano projektą bankroto administravimo išlaidos nuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo dienos iki bankroto bylos užbaigimo yra tik planuojamos[84]. Teismas nurodė, kad mokumo atkūrimo plano rengimo ir tvirtinimo stadijoje nėra žinoma, kokius pagal FABĮ 12 str. 2 d., kurioje išvardytos bankroto administratoriaus pareigos, veiksmus laikotarpiu nuo plano patvirtinimo bus būtina atlikti, ir neįmanoma numatyti šių veiksmų sudėtingumo. Juo labiau įvertinus tai, kad planas bus vykdomas 3 metus. Tačiau šiuo atveju sutiktina su kreditorės argumentais, kad pateikti duomenys, nors ir detalizuoti, tačiau nėra pagrįsti[85]. Teismui apeliantė taip pat nepateikė įrodymų pagrindžiančių šių išlaidų, numatomų atlikti veiksmų kiekio būtinumą, kad bankroto procesas šiuo atveju bus sudėtingas, kad fizinis asmuo užsiims individualia veikla ar pan., nors tokią galimybę turėjo (CPK 314 str.). Todėl, apeliacinės instancijos teismo vertinimu, pirmosios instancijos teismas pagrįstai sprendė, jog pareiškėja individualios veiklos nevykdo, debitorių neturi, nėra sudariusi sandorių, kurių pagrįstumas turėtų būti peržiūrėtas ar ginčijamas, kreditorių skaičius byloje nėra didelis, todėl bankroto procesas iš esmės nėra nesudėtingas, ir kreditorių nustatyta 3.000,00 Eur administravimo išlaidų suma visam bankroto procesui yra pakankama ir pagrįsta[86].

Tęsiant šio darbo potemę apie atlyginimą bankroto administratoriui, svarbu yra pažymėti ir tai, kad bankroto administratoriui nustatytinas atlyginimas nėra tapatus nustatomoms administravimo išlaidoms, kadangi administravimo išlaidų pagrįstumą bankroto administratorius privalo pagrįsti išlaidas patvirtinančiais dokumentais, o atlyginimas nustatomas už visus bankroto proceso metu atliktus veiksmus[87].

Atlyginimo bankroto administartoriui klausymas yra plačiai keliamas ne tik vykdant fizinių asmenų bankrotą, tačiau ir administruojant juridinius asmenis.Juridinių asmenų bankrote laikomasi pozicijos, kad teisė pakeisti bankroto administratoriaus atlyginimą priklauso kreditorių susirinkimui, tačiau jis negali būti keičiamas retrospektyviai. Pavyzdžiui, apeliacine tvarka nagrinėtoje byloje

[84] Kauno apygardos teismo 2017 m. birželio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-1309-657/2017.
[85] *Ibid.*
[86] *Ibid.*
[87] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2018 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-87-219/2018.

nustačius, kad kreditorių nutarimu bankroto administratoriaus atlyginimas buvo sumažintas nuo 8.000,00 Lt iki 3.000,00 Lt per mėnesį, pažymėta, kad[88], vadovaujantis ĮBĮ 23 ir 36 str. nuostatomis, kreditoriai, atsižvelgdami į pasikeitusias aplinkybes bankroto proceso metu (pavyzdžiui, sumažėjusias administratoriaus darbų apimtis), turi teisę administratoriaus atlyginimą keisti, tačiau keičiant administratoriaus dydį, jį mažinti galima tik perspektyviai, t. y. į ateitį. Keičiant administratoriaus atlyginimą atgaline data, susidarytų teisinio neapibrėžtumo ir netikrumo situacija, būtų pažeidžiamas teisėtų lūkesčių principas, taip pat teisingumo, protingumo, sąžiningumo principai[89]. Tiesa, atkreiptinas dėmesys, kad minėta praktika yra pateikta kalbant apie bankroto administratoriaus atlyginimą administruojant juridinius asmenis, tačiau manytina, kad kilus analogiškam klausimui dėl atlyginimo administratoriui keitimo administruojant fizinius asmenis tokia praktika irgi galėtų būti pasivadovauta.

Apibendrinant išdėstytą, daroma išvada, kad funkcijų sąrašas atliekamas bankroto administratoriaus sąlygoja teisę gauti tinkamą atlyginimą. Tačiau bankroto administratoriui mokamas atlyginimas turi būti skiriamas tokio dydžio, kuris ne tik absoliučiai tenkintų bankroto administratoriaus interesus ir teisėtus lūkesčius bet ir pateisintų kreditorių turtinius interesus, išlaikydamas kreditorių ir bankroto administratoriaus interesų pusiausvyrą.

2.2. Administravimo išlaidų patvirtinimo etapai ir apmokėjimo tvarka

Bankroto procesų administravimą galima priskirti prie specifinės verslo srities, kuria užsiimantis bankoto administratorius siekia gauti atitinkamą atlygį. Kaip buvo minima aukščiau, administravimo išlaidos ir atlyginimas bankroto administratoriui nėra tapačios sąvokos, todėl skiriasi ne tik jų apmokėjimo tvarka, bet ir pats patvirtinimas. Bankroto administravimo išlaidų nustatymas ir tvirtinimas fizinio asmens bankroto proceso metu susideda iš dviejų dalių:

1) bankroto išlaidos nuo bankroto bylos iškėlimo iki mokumo atkūrimo plano patvirtinimo, ir
2) bankroto išlaidos nuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo iki bankroto proceso pabaigos[90].

[88] Įmonių bankroto ir restruktūrizavimo bylų iškėlimo teisines pasekmes reglamentuojančių teisės normų taikymo Lietuvos teismų praktikoje apžvalga.
[89] Lietuvos apeliacinio teismo 2012 m. balandžio 26 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 2-618/2012.
[90] Lietuvos Aukščiausiojo teismo praktikos apžvalga bylose dėl fizinių asmenų bankroto, https://www.lat.lt/data/public/uploads/2018/01/apzvalga_fiziniu_asmenu_bankroto_bylose.pdf. [žiūrėta 2018-12-03].

2.2.1. Administravimo išlaidos iki nutarties patvirtinti mokumo atkūrimo planą įsiteisėjimo dienos.

FABĮ nuostatos reglamentuoja, kad bankroto administravimo išlaidas iki nutarties patvirtinti mokumo atkūrimo planą įsiteisėjimo dienos nustato bankroto bylą nagrinėjantis teismas ir jas apmoka pats bankrutuojantis fizinis asmuo[91]. FABĮ 4 str. 6 d., numato, kad jeigu fizinis asmuo, pateikdamas teismui pareiškimą iškelti bankroto bylą, pasiūlo bankroto administratoriaus kandidatūrą, prie pareiškimo iškelti bankroto bylą pridedamas bankroto administratoriaus lėšų sumos, reikalingos bankroto procedūroms atlikti nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti fizinio asmens kreditorių reikalavimų tenkinimo ir jo mokumo atkūrimo planą įsiteisėjimo dienos, pagrindimas[92]. Be to, jeigu fizinis asmuo bankroto administratoriaus kandidatūros nepasiūlo, bankroto administratoriai, kurių kandidatūrą pasiūlo Departamentas, teismui taip pat pateikia lėšų sumos, reikalingos bankroto procedūroms atlikti nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti planą įsiteisėjimo dienos, pagrindimą. Teismas, nutartyje iškelti fizinio asmens bankroto bylą, nurodo, lėšų sumą, kurią bankroto administratorius turi teisę naudoti bankroto procedūroms atlikti nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti planą įsiteisėjimo dienos[93]. Pavyzdis minėtu atveju, galėtų būti Klaipėdos apygardos tesimo nutartis dėl bankroto bylos fiziniam asmeniui iškėlimo. Minėtoje nutartyje teismas nurodė, kad įvertinus teismui pateiktą bankroto administratoriaus lėšų sumos, reikalingos bankroto procedūroms atlikti nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti fizinio asmens kreditorių reikalavimų tenkinimo ir jo mokumo atkūrimo planą įsiteisėjimo dienos, pagrindimą, kuriame bankroto administratorius nurodė, kad teismas gali savo nuožiūra paskirti sumą iki 365,00 Eur, atsižvelgdamas į bylos apimtį ir pareiškėjo turto sumą, laikytina, kad yra protinga ir pagrįsta nustatyti, kad bankroto administratorius turi teisę naudoti bankroto procedūroms atlikti 350,00 Eurų sumą (FABĮ 4 str. 6 d., 6 str. 3 d. 4 p.). Todėl teismas patvirtino 350,00 Eur (trijų šimtų penkiasdešimt eurų) lėšų sumą, kurią bankroto administratorius turi teisę naudoti fizinio asmens bankroto procedūroms atlikti nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti fizinio asmens

[91] http://www.bankrotodep.lt/assets/Paslaugos/Bankrotas/Aiskinamoji-medziaga/fab5.pdf. [žiūrėta 2018-11-05].
[92] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.
[93] http://www.bankrotodep.lt/assets/Paslaugos/Bankrotas/Aiskinamoji-medziaga/fab5.pdf. [žiūrėta 2018-11-05].

kreditorių reikalavimų tenkinimo ir jo mokumo atkūrimo planą įsiteisėjimo dienos[94]. Taip pat teismų praktikoje sutinkami atvejai, kuomet teismas patvirtina ir didesnę bankroto administratoriaus prašomą patvirtinti sumą skirtą išlaidoms dengti nuo bankroto bylos iškėlimo iki mokumo atkūrimo plano patvirtinimo, atsižvelgiant į tai, kad bankrutuoja ne vienas asmuo o du asmenys. Vilniaus miesto apylinkės teismas nutarė iškelti abiems pareiškėjams bankroto bylą, o bankoto administratoriaus paslaugoms skirti 891,46 Eur išlaidų sumą. Teismas minėtoje nutartyje nurodė, kad atsižvelgiant į tai, kad byloje yra du pareiškėjai, kurie siekia bankrutuoti, teismas daro išvadą, kad bankroto administratoriaus išlaidos yra pagrįstos. Nurodytą išvadą teismas padarė taip pat įvertinęs pateiktą bankroto administratoriaus lėšų sumos reikalingos bankroto procedūroms atlikti pagrindimą[95].

FABĮ 6 str. 6 d., numatyta, kad bankroto administratorius, atidaręs depozitinę sąskaitą, nurodo kredito įstaigai, kad depozitinės sąskaitos išrašus turi teisę gauti fizinis asmuo, ir ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo depozitinės sąskaitos atidarymo dienos perduoda šios sąskaitos duomenis fiziniam asmeniui, o to paties straipnio 7 d., numato, kad fizinis asmuo kiek įmanoma greičiau nuo šio straipsnio 6 d., nurodytų duomenų gavimo dienos perveda bankroto procedūroms atlikti šio straipsnio 3 d. 4 p. nurodytą lėšų sumą į bankroto administratoriaus nurodytą depozitinę sąskaitą[96]. Minėtos nuostatos reiškia, kad fizinis asmuo turi pervesti teismo nutartyje nurodytą lėšų sumą, kuri yra skirta administravimo išlaidoms padengti, bankroto administratoriui.

Nagrinėjant teismų praktiką aptariamu klausimu buvo nustatyta ir atitinkama jo problematika. Teismuose neretai yra sprendžiami ginčai dėl bankroto bylos nutraukimo fiziniam asmeniui tuo pagrindu, jog fizinis asmuo nepervedė bankroto administratoriui lėšų sumos, kurią nutartimi dėl bankroto bylos iškėlimo nustatė teismas. Kaip matyti minėtos sumos, kuri yra skirta administravimo išlaidoms padengti, nepervedimas bankroto administratoriui sąlygoja ir neigiamas pasekmes, tokias kaip bankroto bylos nutraukimas. Remiantis formuojama teismų praktika, matyti kad teismai spręsdami klausimą dėl bankroto bylos nutraukimo minėtu pagrindu, vadovaujasi FABĮ 10 str. 1 d. 8 p., nuostatomis vertinant tokį bankrutuojančio asmens elgesį kaip FABĮ reikalavimų nevykdymą[97]. Analogišku klausimu yra pasisakęs Klaipėdos apylinkės teismas nagrinėdamas prašymą dėl bankroto bylos asmenims nutraukimo. Teismas nustatė, jog mokumo atkūrimo plano 4 punkte buvo numatyta, jog Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2016 m. spalio 21 d. nutartimi bankroto administratoriui buvo

[94] Klaipėdos apygardos teismo 2017 m. kovo 22 d. nutartis cvilinėje byloje Nr. e2S-111-163/2017.
[95] Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. sausio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2FB-1398-912/2017.
[96] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.
[97] Klaipėdos apylinkės teismo 2017 m. liepos 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2FB-365-1032/2017.

paskirta 842,67 Eur dydžio administravimo išlaidų sąmata iki mokumo atkūrimo plano tvirtinimo. Nurodyta suma (842,67 Eur) administratoriui sutikus bus išmokėta bankroto proceso metu lygiomis dalimis kiekvieną mėnesį po 23,40 Eur. Mokumo atkūrimo plane buvo sudarytas bankrutuojančių asmenų skolų grąžinimo grafikas. Pažymėtina, kad bankrutuojantys asmenys per teismo nustatytą terminą nepateikė nepateikė jokių įrodymų, dėl negalėjimo tinkamai vykdyti mokumo plane prisiimtų įsipareigojimų, jokių gautas pajamas ir išlaidas pagrindžiančių dokumentų. Todėl teismas apibendrinant nustatytas aplinkybes ir įvertinęs byloje esančius įrodymus, konstatavo, kad bankrutuojantys asmenys pagal patvirtintą mokumo atkūrimo planą nesilaikė kreditorių reikalavimų tenkinimo grafiko, nebendradarbiavo su bankroto administratore ir neapmokėjo bankroto administratoriui administravimo išlaidų, neteikė jokių duomenų apie objektyvias priežastis, nulėmusias finansinius sunkumus dėl mokumo atkūrimo plano įgyvendinimo, todėl bankroto bylą nutraukė[98].

Administravimo išlaidų nesumokėjimas bankroto administratoriui yra vienas iš svarių pagrindų nutrauki bankroto procesą bei pakankamai dažnas atvejis pasitaikantis teismų praktikoje, kuriuo vadovaujasi teismai. Kaip to pagrindimas galėtų būti sekantis pavyzdis iš teismų praktikos. Vilniaus rajono apylinkės teisme gautas bankroto administratorius prašymas nutraukti pareiškėjams bankroto bylą ir neleisti jiems bankrutuoti artimiausius 10 (dešimt) metų. Bankroto administratorius prašyme nurodė, kad pareiškėjai plano projekto bankroto administratoriui nėra pateikę, todėl akivaizdu, kad egzistuoja FABĮ 10 str. 1 d. 1 p. įtvirtintas pagrindas nutraukti šiems asmenims bankroto bylą, kadangi nustatytas terminas plano projektui jau yra praleistas, pareiškėjai ne tik kad laiku nepateikė plano projekto, tačiau šie asmenys taip pat nesumokėjo bankroto administratoriui teismo įsiteisėjusia nutartimi patvirtintų administravimo išlaidų nuo nutarties iškelti bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki plano patvirtinimo dienos, t. y. neatsiskaitė su bankroto administratoriumi. Teismų praktikoje pripažįstama, kad administravimo lėšų nesumokėjimas pagal įsiteisėjusią teismo nutartį sudaro pagrindą bankroto bylą nutraukti remiantis FABĮ 10 str. 1 d. 8 p., todėl šiuo atveju egzistuoja visos aplinkybės, kad minėtu pagrindu bankroto byla pareiškėjams būtų nutraukta[99].

Nagrinėjant minėtą klausimą taip pat svarbu yra pažymėti, kad šiame etape atlyginimas bankroto administratoriui nėra nustatynėjamas[100], kadangi už minėtą laikotarpį atlyginimą bankroto

[98] Klaipėdos apylinkės teismo 2017 m. liepos 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2FB-365-1032/2017.
[99] Vilniaus rajono apylinkės teismo 2016 m. liepos 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2FB-192-647/2016.
[100] *Ibid.*

administratoriui nustato pirmasis kreditorių susirinkimas[101]. FABĮ nuostatos nenumato sąlygų bankroto administratoriui gauti atlygį laikotarpiu, kol dar nesušauktas pirmasis kreditorių susirinkimas.

Taigi administravimo išlaidų iki nutarties patvirtinti mokumo atkūrimo planą įsiteisėjimo dienos ypatumas yra tas, kad minėtas išlaidas patvirtina bankroto bylą nagrinėjantis teismas iškeldamas asmeniui bankroto bylą. Kreditoriai šiuo atveju, minėtų išlaidų patvirtinimo dydžio nesprendžia. Kitas svarbus momentas yra tokių išlaidų apmokėjimo ypatumas, kuris pasireiškia tuo, kad minėtas išlaidas, privalomai turi apmokėti pats bankrutuojantis fizinis asmuo, priešingu atveju, tai gali sąlygoti neigiamas pasekmes, tokias kaip bankroto bylos nutraukimą.

2.2.2. Administravimo išlaidos nuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo iki bankroto proceso pabaigos.

Pradedant nagrinėti klausimą dėladministravimo išlaidų nuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo iki bankroto proceso pabaigos, svarbu paminėti, kad šiuo metu galiojančiame FABĮ nėra aiškių nuostatų dėl bankroto administravimo išlaidų ir bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio. Atsižvelgiant į tai, praktikoje kyla ginčai ir diskusijos kuo remiantis ir į ką atsižvelgiant turi būti nustatomos administravimo išlaidos, kurios atitiktų ir bankroto administratoriaus ir kreditorių turtinių interesų pusiausvyrą.

Šiuo metu galiojančio FABĮ nuostatos numato, kad atlyginimą bankroto administratoriui kaip ir kitas išlaidas bankroto procedūros vykdymui nustato kreditorių susirinkimas. FABĮ 7 str. 1 d. 7 p., numatytas vienas iš reikalavimų mokumo atkūrimo planui, t. y. yra nurodyti bankroto administravimų išlaidų sumą ir jos pagrindimą. FABĮ 22 str. 2 d., numato, kad bankroto administravimo išlaidų sąmatą tvirtina ir keičia kreditorių susirinkimas, o bankroto administravimo išlaidos apmokamos ne rečiau kaip kartą per 3 mėnesius[102]. Pirmasis kreditorių susirinkimas, pritardamas mokumo atkūrimo plano projektui, nustato sumą, kuri turi būti sumokėta bankroto administratoriui už fizinio asmens bankroto procedūrų atlikimą viso bankroto proceso metu, įskaitant laikotarpį nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos (FABĮ 22 str. 3 d.), t. y. kreditorių susirinkimas nustato, kiek išlaidų yra skiriama bankroto procedūroms (turto pardavimui, ryšiams, transportui ir kt.) atlikti ir kiek

[101] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.
[102] *Ibid.*

išlaidų yra skiriama administratoriaus atlyginimui, kurio suma nurodoma (nustatoma) pavedimo sutartyje, sudarytoje tarp fizinio asmens ir bankroto administratoriaus[103]. Šiuo metu galiojančio FABĮ 22 str. 3 d., nuostatos reglamentuoja, kad suma laikotarpiu nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti planą įsiteisėjimo dienos negali būti didesnė negu 3 MMA[104]. Atsižvelgiant į minėtą įstatymo nuostatą, praktikoje neretai iškyla ginčų tarp kreditorių ir bankroto administratoriaus, sprendžiant klausimą dėl minėtos sumos patvirtinimo ribų. Štai pavyzdžiui, vienoje byloje teismas nesutiko su kreditoriaus argumentais, kad 734,80 Eur suma bankroto procedūroms iki mokumo atkūrimo plano patvirtinimo buvo nepagrįstai didelė. Apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad atsižvelgiant į FABĮ 22 str. 3 d. reglamentavimą, pagal kurį pirminė administravimo lėšų suma negali būti didesnė nei 3 MMA, nėra pagrindo konstatuoti, kad nagrinėjamu atveju nurodytų išlaidų sumą pirmosios instancijos teismas nepagrįstai vertino kaip protingą[105]. Teismas taip pat pažymėjo, kad minėtos sumos patvirtinimas nereiškia, jog administratorė yra laisva disponuoti sumomis, skirtomis adminitravimo išlaidoms padengti, nevaržoma pareigos už turėtas išlaidas atsiskaityti kreditoriams. Teismas patvirtino administravimo išlaidas tam, kad užtikrintų sklandų bankroto procedūrų vykdymą, ir tai nereiškia, kad visas šias sumas administratorė privalo išnaudoti ar už jų panaudojimą neatsiskaityti kreditoriams[106].

Kaip jau buvo minėta aukščiau, sumos dydis mokamas bankroto administratoriui nuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo dienos iki bankroto proceso pabaigos, FABĮ nėra nustatytas, todėl yra susiduriama sutinkamo atlyginimo bankroto administratoriui dydžio nustatymo problema. Tačiau FABĮ 22 str. 4 d., nuostatos įvardija kriterijus, kuriais remiantis šių išlaidų dydis yra vertinamas.

Analizuojant teismų praktiką, kasacinis teismas yra pasisakęs, kad šių išlaidų dydis priklauso nuo to ar fizinis asmuo vykdo individualią ir (ar) ūkininko veiklą, parduodamo turto rūšį ir jo kiekį, bankroto procedūrų kiekį ir sudėtingumą. Pavyzdžiui, vienoje byloje kasaciniam teismui sukėlė abejonių 2.897,00 Eur bankroto administravimo išlaidų dydis, kadangi pareiškėjas individualios veiklos nevykdė, kilnojamo, nekilnojamo ar kito realizuotino turto neturėjo, todėl bankroto procesas iš esmės nesudėtingas[107]. Kitoje byloje kasacinis teismas taip pat sprendė, kad kreditoriai pagrįstai tris kartus nepritarė mokumo atkūrimo planui dėl didelių administravimo išlaidų, pažymėdamas, kad

[103] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2018 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-87-219/2018.
[104] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybė sžinios*. 2012, Nr. 57-2823.
[105] Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. birželio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-1011-253/2016.
[106] *Ibid.*
[107] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-561/2014.

nebuvo teisingos kreditorių ir skolininko interesų pusiausvyros, nes suma skirta administravimo išlaidoms sudaro 46 proc., visų skolininko lėšų, todėl toks planas neatitinka bankroto proceso tikslų ir kreditorių interesų[108]. Tačiau šiuo klausimu teismų praktika nevienareikšmiška, kadangi kitoje byloje Klaipėdos apygardos teismas vadovaudamasis FABĮ kriterijais, kuriais nutatomas administratoriaus atlyginimas, pateisino didesnes bankroto administravimo išlaidas konstatavęs, kad jeigu bankrutuojantis asmuo turi realizuotino turto, bankroto administratoriui atsiranda papildomų pareigų. Bankroto administratorius yra verslo subjektas, teikiantis administravimo paslaugas, ir jam už suteiktas paslaugas turi būti atlyginama[109].

Kaip jau buvo minėta aukščiau, fizinio asmens bankrotą reglamentuojančios teisės normos nenumato konkretaus administravimo išlaidų dydžio ir teismai administravimo išlaidas nustato remdamiesi FABĮ nurodytais kriterijais. Tačiau praktikoje pasitaiko atveju, kai teismai tik deklaratyviai nurodo kriterijus, kuriais remiantis nustato atlygį bankroto administratoriui neatlikdami išsamesnio šio atlyginimo dydžio vertinimo. Kasaciniame teisme buvo sprendžiamas klausimas dėl bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio, kuri planuojama gauti nuo parduoto turto sumos. Kreditoriai patvirtino 1.500,00 Eur atlyginimą administratoriui nuo parduoto turto kainos ir 40,00 Eur administravimo išlaidoms. Bankroto administratorius apskundė nutarimą nurodydamas, kad pagal formuojamą praktiką patvirtinamo atlyginimo dydis yra nuo 10 % iki 15 % nuo realizuoto turto nurodydamas, kad bankroto administratorius yra verslą vykdantis subjektas, todėl turi užsidirbti. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai bankroto administratoriaus skundą tenkino. Tačiau kasacinės instancijos teismas nurodė, kad teismai vertindami administratoriaus atlyginimo dydį neatliko išsamesnio atlyginimo dydžio vertinimo. Teismai nustatydami 6 % atlyginimą administratoriui neįvertino kokius realiai veiksmus turės atlikti administratorius parduodamas turtą, ar tai bus tik turto pardavimo koordinavimo procesas, ar turės atlikti ir kitus veiksmus, neįvertino administratoriaus veiksmų reikalingumo, būtinumo ir sudėtingumo. Teismas nurodė, kad nurodytas 6 % nuo nekilnojamo turto pardavimo atlyginimas nesietinas su konkrečiu turto pardavimo terminu, todėl nepagrindžiama, kaip operatyviai siekiama parduoti turtą. Be to, varžytynėse parduodamas didelės vertės nekilnojamasis turtas, todėl nustatyti procentai nuo parduotos sumos yra gana didelis atlygis. Teismas pažymėjo, kad tokio dydžio atlyginimo nustatymas negali būti pripažįstamas užtikrinančiu operatyvų procesą ir atitinkančių kreditorių teisėtus lūkesčius. Atsižvelgiant į tai,

[108] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2016 m. balandžio 22 d., nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-228-313/2016.
[109] Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. kovo 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S- 543-513/2016.

kasacinės instancijos teismas tiek pirmosios tiek apeliacinės instancijos teismų sprendimus panaikino[110].

Kaip matyti praktikoje,visgi kyla ginčų dėl nepagrįstų didelių bankroto administratorių atlyginimų, kadangi jį nustatynėjant kiekvienoje konkrečioje byloje,teismas remiasi vertinamaisiais kriterijais, kurie kaip matyti neturi pakankamo teisinio aiškumo.

FABĮ 22 str. 5 d., reglamentuoja prioritetinį administravimo išlaidų atlyginimą. Pateikta nuostata nurodo, kad bankroto administravimo išlaidos apmokamos pirmiausia, o tai reiškia, kad administravimo išlaidos yra atlyginamos anksčiau, nei tenkinami kreditorių reikalavimai[111]. Tame pačiame straispnyje taip pat yra sureguliuotas ir administravimo išlaidų apmokėjimo būdas, t. y. nurodoma, kad bankroto administravimo išlaidos apmokamos iš fizinio asmens visų rūšių lėšų (gautų pardavus ir (ar) perdavus fizinio asmens turtą, fiziniam asmeniui grąžintų skolų, individualios ir (ar) ūkininko veiklos ir kitų fizinio asmens bankroto proceso metu gautų lėšų). Minėtas FABĮ straipsnis numato, kad pardavus, ar perdavus įkeistą turtą, bankroto administravimo išlaidoms gali būti skiriama ne daugiau kaip 15 % gautos lėšų sumos ar šio turto vertės, išskyrus atvejus, kai įkaito turėtojas, hipotekos kreditorius sutinka kitaip[112]. Tačiau praktikoje pasitaiko atvejų, kai ši įstatymo nuostata suprantama, kaip norma numatanti maksimalią visų bankroto administravimo išladų sumą, nors iš tikrųjų ji turėtų būti suprantama kaip atskira pajamų suma, kurią bankroto administratorius turi teisę gauti tik iš įkeisto parduoto turto. Pirmosios instancijos teismasnetvirtino mokumo atkūrimo plano, kuriame buvo numatyta, kad bendra bankroto administravimo išlaidų suma – 4.200,00 Eur (70,00 Eur x 60 mėn.). Be to, numatyta, kad atlyginimas bankroto administratorei už pareiškėjo nekilnojamojo turto pardavimą, parduodant turtą nuo 4.344,00 Eur iki 8.689,00 Eur bus 10 proc. nuo turto pardavimo kainos, bet ne mažiau kaip 521,00 Eur, nuo 8.689,00 Eur iki 14.481,00 Eur - 8 proc. nuo turto pardavimo kainos, bet ne mažiau kaip 869,00 Eur, nuo 14.481,00 Eur iki 28.962,00 Eur - 6 proc. nuo turto pardavimo kainos, bet ne mažiau kaip 1.158,00 Eur, parduodant turtą už didesnę nei 28.962,00 Eur kainą - 4 proc. nuo turto pardavimo kainos, bet ne mažiau kaip 1.737,70 Eur. Teismas sprendė, kad numatomas atlyginimas administratoriui už visą bankroto laikotarpį yra didesnis nei įstatymo numatytas maksimalus dydis, todėl bankroto administravimo išlaidų suma neatitinka FABĮ 22 str. 5 d. reikalavimų. Apeliacinės instancijos teismas spręsdamas minėtą klausimą, nurodė, kad esant

[110] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2018 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-87-219/2018.
[111] Kavalnė, S., Mikuckienė, V., Norkus, R., Velička R. *supra* note, 1:233.
[112] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.

nurodytam teisiniam reglamentavimui, pripažintina, kad apmokėjimas administratoriui už turto pardavimą negali viršyti 15 procentų gautos sumos ar parduoto turto vertės, tačiau tai niekaip nesusiję su bendromis kasmėnesinėmis bankroto administravimo išlaidomis, todėl nėra pagrindo konstatuoti, kad plane nurodytos administravimo išlaidos neatitinka FABĮ 22 str. 5 d. reikalavimų[113].

Šioje rašto darbo vietoje tiktų atkreipti dėmesį, kaip procentinis atlyginimas bankroto administratoriui už parduotą turtą yra sureglamentuotas kitose šalyse, pavyzdžiui Latvijoje. Latvijos Nemokumo teisės akte yra konkretizuota kokį procentą sudaris bankroto administratoriaus atlygis, jei bus parduotas įkeistas turtas bei kokį procentą sudaris bankroto administratoriaus atlygis, jei bus parduotas neįkeistas turtas. Latvijos Nemokumo įstatymo 169 str. numato, kad kai yra parduodamas neįkeistas turtas administratoriaus atlyginimui skiriama 10 proc. nuo gautos sumos, o pardavus įkeistą turtą administratoriui skiriamaiki 15 proc., atlyginimo[114].

Apibendrinant išdėstytą, teigtina, kad administravimo išlaidos nuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo iki bankroto proceso pabaigos skiriasi nuo administravimo išlaidų patvirtinamų iki mokumo atkūrimo plano. Visų pirma, administravimo išlaidas nuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo iki bankroto proceso pabaigos tvirtina kreditorių susirinkimas. Pirmasis kreditorių susirinkimas, taip pat nustato ir atlyginimą bankroto administratoriui įskaitant laikotarpį nuo teismo nutarties iškelti bankroto bylą iki nutarties patvirtinti mokumo atkūrimo planą dienos. Antra, nustatant administravimo išlaidas,nuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo iki bankroto proceso pabaigos, svarbu pabrėžti tai, jogšiuo metu galiojančiame FABĮ nėra aiškių normų dėl bankroto administravimo išlaidų ir bankroto administratoriaus atlyginimo dydžio įskaitant ir procentinį atlyginimą gaunamą už parduotą neįkeistą turtą, todėl teismai administravimo išlaidas nustato remdamiesi FABĮ nurodytais kriterijais, kurie taip pat neturi pakankamo teisinio aiškumo.

[113] Klaipėdos apygardos teismo 2015 m. liepos 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2S-1159-538/2015.
[114] Latvijos Respublikos Nemokumo teisės aktas [prieiga internete: https://m.likumi.lv/doc.php?id=214590].

2.2.3. Administravimo išlaidų keitimo tvarka

Kalbant apie administravimo išlaidas ir jų problematiką, manytina, kad būtų tikslinga taip pat paanalizuoti ir patvirtintų administravimo išlaidų keitimo tvarką, kadangi praktikoje kartais pasitaiko ginčų dėl administravimo išlaidų keitimo tvarkos, t. y. jų sumažinimo ar padidinimo. Autorė turi omeny atvejus, kai teismas jau yra patvirtinęs mokumo atkūrimo planą su kreditorių nustatyta administravimo išlaidų suma, tačiau kreditoriai nusprendžia ją pakeisti. Tokiais atvejais, kyla klausimas kokia tvarka ir kaip turėtų būti keičiamos patvirtintos administravimo išlaidos ir, ar galima mokumo atkūrimo plane patvirtintas administravimo išlaidas pakeisti nekeičiant paties mokumo atkūrimo plano?

Mokumo atkūrimo planas yra vientisas dokumentas, skirtingos plano dalys gali būti susijusios viena su kita tokiu būdu, kad kurios nors dalies pakeitimas iš esmės pakeistų bankrutuojančio fizinio asmens valią ir dėl kitų dalių nuostatų – pavyzdžiui, nustačius kitokį plano įgyvendinimo terminą arba administravimo išlaidoms skiriamą fizinio asmens piniginių lėšų dalį, gali pakisti fizinio asmens ketinimai dėl priemonių, skirtų mokumui atkurti (persikvalifikavimas, įsidarbinimas ir kt.), dėl išlaidų būtiniems poreikiams dydžio ir pan[115]. Taigi, remiantis minėta formuluote, manytina, kad norint pakeisti administravimo išlaidas reikėtų keisti į patį planą, kadangi administravimo išlaidos yra sudėtinė ir neatskiriama plano dalis. Analizuojant teismų nutartis keliamu klausimu, nustatyta, kad teismų praktika nepateikia vienareikšmiško atsakymo dėl administravimo išlaidų keitimo tvarkos, tačiau nagrinėjant teismų praktiką visgi pastebėta tendencija, kad administravimo išlaidas patvirtintas mokumo atkūrimo plane, galima pakeisti atskiru kreditorių susirinkimo nutarimu nekeičiant paties plano[116]. Būtent tokiu būdu aptariamą klausimą išsprendė Šiaulių apygardos teismas civilinėje byloje kurioje buvo nustatyta, kad 2014-12-02 m. nutartimi patvirtintas fizinio asmens mokumo atkūrimo planas su patvirtinta bankroto administravimo išlaidų ir administratoriaus atlyginimo suma per visą mokumo atkūrimo plano įgyvendinimo laikotarpį – 3.585,50 Eur. 2018-04-04 kreditorių susirinkimas priėmė nutarimą sumažinti bankroto administravimo išlaidas (tame tarpe bankroto administratoriaus atlyginimą) iki 25,00 Eur (plius PVM) per mėnesį. Bankroto administratorius skųsdamas teismui tokį nutarimą nurodė, kad nutartis patvirtinti planą yra galutinė ir neskundžiama, o tai reiškia, kad teisėti lūkesčiai sukuriami ne tik bankrutuojančiam asmeniui, jo kreditoriams, bet ir bankroto

[115] Kauno apygardos teismo 2016 m. spalio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-1944-259/2016.
[116] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2017 m. balandžio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-169-219/2017.

administratoriui. Tuo tarpu teismas tokį bankroto administratoriaus argumentą atmetė nurodydamas, kad įstatyme nustatyta kreditorių susirinkimo teisė keisti mokumo planą. Priešingu atveju būtų pažeistos esminės kreditorių teisės dalyvauti sudarant mokumo atkūrimo planą, prižiūrėti jo vykdymą, kontroliuoti fizinio asmens bankroto procesą. Šiuo atveju atkreiptinas dėmesys, kad pats mokumo atkūrimo planas keičiamas nebuvo, administravimo išlaidų sąmatą buvo sumažinta kreditorių susirinkimo nutarimu, kurį teismas pripažino teisėtu, pagrįstu bei atitinkančiu bankroto proceso tikslus[117].

Tęsiant šios potemės analizę, galima pateikti ir dar vieną teismo nuomonę dėl administravimo išlaidų keitimo, kuomet bankroto administratorius argumentas, jog sprendimas dėl administravimo išlaidų gali būti priimtas tik keičiant bankrutuojančio fizinio asmens mokumo atkūrimo planą buvo vertinamas kaip nepagrįstas. Apeliacine tvarka buvo sprendžiamas ginčas dėl administravimo išlaidų sąmatos keitimo, kurio metu teimas nustatė, kad Vilniaus miesto apylinkės teismas 2015 m. vasario 5 d. nutartimi iškėlė bankroto bylą fiziniam asmeniui bankroto bylą. 2015 m. rugpjūčio 26 d. nutartimi patvirtintas bankrutuojančio fizinio asmens kreditorių reikalavimų tenkinimo ir mokumo atkūrimo planas, kuriame buvo patvirtintos 150,00 Eur bendros administravimo išlaidos per mėnesį. Suinteresuotas asmuo kreipėsi į teismą su skundu nurodydamas, kad Suinteresuotas asmuo turi teisę inicijuoti kreditorių susirinkimo sušaukimą, kad būtų apsvarstytas klausimas dėl administravimo išlaidų pakeitimo, kadangi už bankroto administratoriaus paslaugas yra mokama per didelė suma, ją galima sumažinti, o likusias lėšas skirti kreditorių reikalavimų tenkinimui. Bankroto administratorius nurodė, kad Suinteresuotas asmuo negali inicijuoti kreditorių susirinkimo dėl bankroto administratoriaus administravimo išlaidų sumažinimo, kadangi administravimo išlaidos yra sudedamoji mokumo atkūrimo plano dalis, todėl administravimo išlaidų keitimo klausimas turi būti sprendžiamas kartu su plano keitimu[118]. Atsižvelgiant į ginčo metu nustatytas aplinkybes, teismas pažymėjo, jog pagal FABĮ 22 str. 2 d., bankroto administravimo išlaidų sąmatą tvirtina ir keičia kreditorių susirinkimas, o FABĮ 26 str. 4 p., įtvirtinta, kad kreditorių surinkimas turi teisę tvirtinti bankroto administravimo išlaidų sąmatą, ją keisti, nustatyti bankroto administravimo išlaidų mokėjimo tvarką. Atsižvelgiant į tai, teismas padarė išvadą, kad teisinis reglamentavimas numato, jog kreditorių susirinkimas turi teisę priimti sprendimus dėl administravimo išlaidų dydžio, todėl atskirojo skundo

[117] Šiaulių apygardos teismo 2018 m. liepos 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-557-856/2018.
[118] Vilniaus apygardos teismo 2016 m. rugpjūčio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-1899-866/2016.

argumentas, kad sprendimas dėl šių išlaidų gali būti priimtas tik keičiant bankrutuojančio fizinio asmens mokumo atkūrimo planą atmestinas kaip nepagrįstas[119].

Atsižvelgiant į teismų praktiką šiuo klausimu, Autorės nuomonė būtų kiek kitokia ir skirtųsi nuo formuojamos teismų praktikos. Autorės nuomone, administravimo išlaidos negali būti keičiamos atskirai nuo mokumo atkūrimo plano. Reikalavimai mokumo atkūrimo planui įtvirtinti FABĮ 7 str., kurio 1 d. 7 p. numatyta, kad sudedamoji plano dalis yra administravimo išlaidos ir jų pagrindimas. Kad administravimo išlaidos yra neatskiriama plano dalis patvirtina paprasta formulė, kuri privalo būti įtvirtinta kiekviename plane: bankroto proceso metu gaunamos pajamos (tiek iš turto pardavimo, tiek iš kitų rūšių pajamų) yra padalinamos: būtiniesiems fizinio asmens poreikiams, administravimo išlaidoms bei kreditorių reikalavimų tenkinimui. Vieną iš pastarųjų sumų sumažinus, gautas skirtumas perpaskirstomas kitoms išlaidoms ir tai privalo atsispindėti plane, kad vėliau nebūtų keliami klausimai, kad planas yra nevykdomas ar vykdomas netinkamai. Plano tvirtinimas, kaip ir administravimo išlaidų tvirtinimas, keitimas visų pirma priklauso kreditorių susirinkimo kompetencijai. Tačiau FABĮ nuostatos aiškiai numato, kad plano pakeitimai svarstomi ir tvirtinami tokia pačia tvarka kaip ir pats planas (FABĮ 8 str. 13 d.). FABĮ nuostatuose nėra numatyta, kad bankroto administratorius pats savarankiškai gali keisti planą, patvirtintą įsiteisėjusia teismo nutartimi. FABĮ 12 str. 4 d. tik numatyta, kad administratorius turi teisę suteikti pagalbą bankrutuojančiam fiziniam asmeniui rengiant plano projektą ar jo pakeitimus. FABĮ nuostatose taip pat nėra įtvirtinta nei kreditorių galimybė savo nuožiūra koreguoti planą, nei teismo teisė daryti kokius nors tokio plano pakeitimus – iš esmės įstatymų leidėjas kreditoriams deleguoja tik teisę pritarti arba nepritarti planui, o teismui patvirtinti arba nepatvirtinti planą. Patį planą ir jo pakeitimus rengia ir teikia pats bankrutuojantis fizinis asmuo. Administratorius tik teikia išvadą dėl plano įgyvendinimo galimybių. Autorės nuomone, administravimo išlaidų, kurios yra sudėtinė plano dalis, keitimo tvarkos klausimas yra susijęs su įsiteisėjusia teismo nutartimi patvirtinto plano keitimu. Mokumo atkūrmo plane yra aprašomi pinigų srautai, tame tarpe ir administravimo išlaidos, todėl tai reiškia, kad norint keisti administravimo išlaidas, reikia keisti ir planą, nes priešingu atveju sumažinus, ar padidinus išlaidas, keisis kitos proporcijos ir jos neatitiks plane nurodytų grafikų.

Atsižvelgiant į išdėstytą aukščiau bei šiuo metu formuojamą teismų praktiką klausimu dėl patvirtintų administravimo išlaidų pakeitimo tvarkos, daroma išvada, kad mokumo atkūrimo plane patvirtintas administravimo išlaidas galima keisti atskirai nekeičiant paties mokumo atkūrimo plano.

[119] Vilniaus apygardos teismo 2016 m. rugpjūčio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-1899-866/2016.

2.2.4. Nesutarimo dėl administravimo išlaidų dydžio padariniai

Administravimo išlaidos ir jų pagrindimas yra sudedamoji mokumo atkūrimo plano dalis[120]. Mokumo atkūrimo planui turi pritarti kreditorių susirinkimas, o teismas remdamasis jam suteiktais įgaliojimais jį patvirtinti[121].Tačiau svarbu pažymėti, kad mokumo atkūrimo planas tvirtinamas tik tokiu atveju, jei nustatoma, kad prašomas patvirtinti planas atitinka tokiam planui keliamus reikalavimus. Kaip buvo minėta aukščiau, vienas iš reikalavimų planui yra administravimo išlaidos ir jų pagrindimas. Neįvykdžius reikalavimo, nurodyti mokumo atkūrimo plane administravimo išlaidų sumos arba nurodyti administravimo išlaidų sumą prieštaraujančią šalių interesų pusiausvyros principui, sudaromos prielaidos, vertinti mokumo atkūrimo plano atitikimą įstatymo reikalavimams teismine tvarka.

Analizuojant teismų praktiką, pastebėta tendencija, kad nesutarimai dėl mokumo atkūrimo plane nurodytų administravimo išlaidų dydžio, dažniausiai kyla tarp bankroto administratoriaus ir fizinio asmens kreditorių. Šiuo atveju svarbu pažymėti, kad kreditoriams ir bankroto administratoriui neradus kompromiso dėl administravimo išlaidų dydžio nustatymo, mokumo atkūrimo plano tvirtinimo stadijoje, planas gali būti nepatvirtintas ir sukelti neigiamas pasekmes. Viena iš tokių neigiamų pasekmių yra įtvirtinta FABĮ 10 str. 1 d. 2 p.[122], kuris numato, kad teismui nepatvirtinus plano, bankroto byla nutraukiama[123].

Pavyzdys šiuo atveju galėtų būti, kai byloje buvo sprendžiamas klausimas dėl mokumo atkūrimo plano patvirtinimo. Teismas nustatė, kad kreditorių susirinkime buvo nepritarta patikslintam bankrutuojančio asmens mokumo atkūrimo planui, kurio viena iš priežasčių buvo nepagrįstai didelės administravimo išlaidos. Teismas nurodė, kad bankroto administravimo išlaidų dydis tiesiogiai susijęs su kreditorių interesais, todėl nustačius, kad bankroto administravimo išlaidos yra nepagrįstos, yra pagrindas konstatuoti kreditorių interesų pažeidimą. Kreditorių susirinkimui nepritariant planui dėl administratoriaus atlyginimui skiriamų sumų, laikytina, kad kreditorių nepritarimo planui priežastys susijusios su FABĮ 7 str. reikalavimais, o mokumo atkūrimo plano neatitikimas FABĮ nuostatų reikalavimams yra pagrindas jo netvirtinti ir bylą nutraukti[124].

[120] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.
[121] Kauno apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 13 d, nutartis civilinėje byloje Nr. 2FB-2755-866/2016.
[122] Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2012, Nr. 57-2823.
[123] Kauno apylinkės teismo 2014 m. rugsėjo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2FB-2632-192/2014.
[124] Kauno apygardos teismo 2015 m. spalio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-2092-343/2015.

Kitas pavyzdis iš teismų praktikos, kuomet bankroto byla fiziniam asmeniui buvo nutraukta nesant patvirtintam mokumo atkūrimo planui, kurios viena iš priežasčių buvo per didelės administravimo išaidos. Kauno apygardos teismas apeliacine tvarka nagrinėdamas prašymą dėl mokumo atkūrimo plano patvirtinimo nustatė, kad pareiškėjo mokumo atkūrimo plano projekte numatyta, kad bankroto administratoriaus atlyginimas per visą laikotarpį iki plano įgyvendinimo pabaigos sudarys 3.000,00 Eur, todėl mokumo atkūrimo plano projekte siūloma skirti papildomai 2.052,20 Eur visam bankroto procesui. Kaip matyti iš mokumo atkūrimo plano fizinis asmuo nėra padengęs jokios dalies administravimo išlaidų, todėl visa bankroto administravimo išlaidų suma dengiama iš lėšų gautų pardavus nekilnojamąjį turtą, proporcingai įkeisto ir nekeisto turto daliai. Teismas nurodė, kad pareiškėjas vykdo individualią veiklą, tačiau turi tik vieną parduotiną nekilnojamojo turto objektą, debitorių neturi, kreditorių skaičiaus nėra didelis, nėra sudaręs sandorių, kurių pagrįstumas turėtų būti peržiūrėtas ar ginčijamas, bankroto procesas iš esmės nesudėtingas, todėl plane nurodytos papildomos 2.052,20 Eur bankroto administravimo išlaidų sumos pagrįstumas (450,00 Eur ryšių, kanceliarinėms, transporto ir patalpų nuomos ir eksploatavimo, spausdinimo išlaidoms, 520,08 Eur administratoriaus padėjėjos darbui apmokėti, 240,39 Eur gautų lėšų ir jų naudojimo apskaitos tvarkymui, banko mokesčiams, privalomiesiems mokėjimams, 87,67 Eur pašto išlaidoms ir laiškų parengimui, kt.) kelia abejonių. Teismas pažymėjo, jog kaip teisingai nurodė kreditoriai ir pažymėjo pirmosios instancijos teismas, tokia administravimo išlaidų suma nėra adekvati skolininko gaunamoms pajamos, kadangi iš pastarųjų atėmus skolininko būtinąsias išlaidas ir administravimo išlaidas, nelieka lėšų kreditorių reikalavimų tenkinimui[125].

Dažniausiai teismų praktikoje pasitaikantys ginčai, tvirtinant mokumo atkūrimo planą bei galinčios sukelti bankroto bylos nutraukimo padarinį, yra bankroto administratoriaus teikiamų paslaugų atlyginimo dydžio klausimas, sumų skirtų skolininkui bankroto proceso metu pragyventi bei sumos skirtos kreditorių reikalavimams stenkinti klausimai[126]. Kadangi praktikoje tokio pobūdžio ginčai yra dažni bei galintys sukelti neigiamus padarinius, kaip bankroto bylos nutraukimą, manytina, kad nustatant sumas reikalingas bankroto bylai administruoti, fizinio asmens būtiniesiems poreikiams tenkinti bei sumas reikalingas kreditorių reikalavimams tenkinti, reikėtų vadovautis šalių interesų pusiausvyros principu.

[125] Kauno apygardos teismo 2016 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-1112-657/2016.

[126] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos apžvalga bylose dėl fizinių asmenų bankroto [prieiga internete:https://www.lat.lt/data/public/uploads/2018/01/apzvalga_fiziniu_asmenu_bankroto_bylose.pdf žiūrėta 2019 04 08].

Šalių interesų pusiausvyros principas reikalauja išlaikyti proceso šalių interesų pusiausvyrą, kad nesuteiktų nei vienai iš šalių perdėto pranašumo ar nesuvaržytų vienos proceso šalies teisių daugiau, nei būtina teisėtam tikslui pasiekti[127]. Bankroto bylos iškėlimo tikslas fizinių asmenų bankroto įstatymo prasme yra ne nurašyti ar anuliuoti fizinio asmens skolas, bet atkurti fizinio asmens mokumą, kad jis, vykdydamas patvirtintą planą, galėtų patenkinti kreditorių reikalavimus. Nors įstatymas nenumato pareigos bankrutuojančiam asmeniui patenkinti kreditorių finansinius reikalavimus pilna apimtimi, tačiau jis turi imtis aktyvių veiksmų siekdamas maksimalaus galimo kreditorių reikalavimų patenkinimo[128]. FABĮ tikslas yra sudaryti sąlygas atkurti sąžiningo fizinio asmens mokumą užtikrinant kreditorių reikalavimų tenkinimą, siekiant teisingos skolininko ir jo kreditorių interesų pusiausvyros[129]. Vykdant fizinio asmens bankroto procedūras visų pirma turi būti siekiama teisingos skolininko ir jo kreditorių interesų pusiausvyros, kad nebūtų pažeisti nei skolininko, nei jo kreditorių teisės ir teisėti interesai (FABĮ 1 str. 1 d.). Tačiau, kalbant apie interesų pusiausvyros išlaikymą tarp proceso šalių, svarbu turėti omeny ne tik skolininko ir kreditoriaus interesus bet ir bankroto administratoriaus interesus, kadangi tik esant visų šių šalių suderintam interesų visetui yra galimas interesų balansas. Nustatynėjant administratoriaus atlyginimo dydį yra būtina atsižvelgti į kreditorių bei paties bankrutuojančio asmens interesus, t. y. reikia siekti, kad kreditorių reikalavimai būtų kiek įmanoma labiau patenkinti[130]. Tačiau, visais atvejais turi būti siekiama ieškoti būdų pusiausvyrai tarp šalių interesų nustatyti[131], kadangi turi būti atsižvelgiama ne tik į kreditorių reikalavimų užtikrinimą bet ir į skolininko gyvenimo perspektyvas[132] bei bankroto administratoriaus lūkesčius. Administravimo išlaidų ir atlyginimo administratoriui mažinimas tiesiogiai apribotų galimybes tinkamai vykdyti bei organizuoti bankroto procedūrą, tame tarpe siekti administratoriaus, kaip juridinio asmens tikslo turėti pelną, aprūpinti darbuotojus darbu, mokėti privalomus mokesčius ir pan[133]. Interesų pusiausvyros principas reikalauja, kad nustatomos sumos tiek administravimo išlaidoms tiek kreditorių reikalavimams tenkinti, tiek skolininkui būtiniesiems poreikiams užtikrinti, nevaržytų kiekvieno iš šių šalių teisėtų interesų, leistų pasiekti kompromisą užtikrinantį visų bankroto

[127] Vilniaus apygardos teismo 2018 m. gruodžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2s-3039-603/2018.
[128] Kauno apygardos teismo 2016 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-1112-657/2016.
[129] Kauno apygardos teismo 2016 m. gegužės 2 d. nutartis cvilinėje byloje Nr. 2S-755-730/2016.
[130] Kauno apygardos teismo 2016 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-1112-657/2016.
[131] Jonavo rajono apylinkės teismo 2016 m. gegužės 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2FB-43-217/2016.
[132] *Ibid.*
[133] *Ibid.*

proceso šalių pusiausvyrą. Esant šalių suderintai turtinių interesų pusiausvyrai,bus užtikrintas sklandus ir operatyvus bankroto procesas.

Apibendrinant išdėstytą, remiantis formuojama teismų praktika, teigtina, kad FABĮ nuostatos dėl administravimo išlaidų dydžio nustatymo, neturi aiškiai apibrėžtų kriterijų, kuriomis remiantis šalys galėtų vadovautis nustatant administravimo išlaidas. Teismų praktikos pateikiami atvejai liudija, jog ginčai dėl administravimo išlaidų dydžio patvirtinimo kyla dėl to, kad jokie teisės aktai nenumato papildomų gairių į ką būtų galima orientuotis šalims sprendžiant klausimą dėl administravimo išlaidų. Atsižvelgiant į tai, siekiant sumažinti teisminių ginčų ir įnešti teisinio aiškumo akivaizdu, kad yra reikalingas FABĮ nuostatų tobulinimas, todėl kitame skyriuje, aptarsime,kaip administravimo išlaidų dydžio nustatymo problema buvo išspręsta vykdant įmonių bankroto procesą bei kokios yra FABĮ nuostatų tobulinimo perspektyvos šiuo klausimu.

3 ADMINISTRAVIMO IŠLAIDŲ MODELIO NUSTATYMAS FIZINIŲ ASMENŲ BANKROTO PROCESE

Administravimo išlaidų klausimas yra aktualus ne tik fizinių asmenų bankroto procese bet ir juridinių asmenų bankroto procese, kadangi iš esmės abu procesai savo prigimtimi yra panašūs. Kalbant apie administravimo išlaidas, patiriamas administruojant juridinius asmenis, svarbu pažymėti, kad iki įsigaliojant 2016-05-01 ĮBĮ redakcijai, administravimo išlaidų ir atlyginimo bankroto administratoriui klausimas irgi nebuvopakankamai aiškiai sureglamentuotas[134], dėl ko praktikoje kildavo teisminių ginčai. Atsižvelgiant į tai, kad su panašiomis administravimo išlaidų dengimo problemomis buvo susidurta ir juridinių asmenų bankroto procese, šio darbo skyriuje aptarsime, kaip buvo patobulintos nuostatos reglamentuojančios administravimo išlaidų nustatymą ir patvirtinimą administruojant juridinius asmenis beipaanalizuosime, ar nereikėtų panašių patobulinimų fizinių asmenų bankroto procese, sprendžiant klausimą dėl adminitravimo išlaidų nustatymo.

3.1 Administravimo išlaidų nustatymo juridinių asmenų bankroto procese reformos esminiai tikslai ir bruožai

Iki 2016-05-01 galiojusi ĮBĮ nuostatų redakcija numatė, kad administravimo išlaidas juridinių asmenų bankroto procese sudaro atlyginimas administratoriui, su darbo santykiais susijusios išmokos įmonės darbuotojams (įskaitant mokesčius, apskaičiuojamus nuo susijusių su darbo santykiais išmokų), kuriems būtina dalyvauti bankroto procese, išlaidos įmonės auditui, turto įvertinimo, pardavimo, atliekų, užteršto dirvožemio ir grunto sutvarkymo bei kitos kreditorių susirinkimo patvirtintos išlaidos[135]. To paties įstatymo nuostatos numatė, kad administravimo išlaidų sąmatą tvirtina, keičia ir disponavimo administravimo išlaidomis tvarką nustato kreditorių susirinkimas[136]. Vadovaujantis šio įstatymo nuostatomis, pirmasis kreditorių susirinkimas privalonustatyti sumą, kuri turi būti sumokėta administratoriui už įmonės administravimą bankroto proceso metu, įskaitant laikotarpį nuo teismo nutarties iškelti įmonei bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki pavedimo sutarties

[134] Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, *Valstybinio audito ataskaita, Įmonių bankroto proceso valdymas ir kontrolė,* 2014 m. lapkričio 25 d. Nr.VA-P-20-8-15., P. 30-32.
[135] Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2001, Nr. 31-1010, (galiojanti suvestinė redakcija iki 2016-04-30).
[136] *Ibid.*

su juo sudarymo dienos arba iki pirmojo kreditorių susirinkimo dienos[137]. Tuo metu galiojanti ĮBĮ redakcija reglamentavo, kad bankroto administratoriaus atlyginimo suma nustatoma pavedimo sutartyje atsižvelgiant į tai, ar bankrutuojanti įmonė tęsia veiklą, į parduodamo įmonės turto rūšį ir kiekį, taip pat į įmonei iškeltų bylų bei pareikštų civilinių ieškinių sudėtingumą ir kiekį. Tuo tarpu atlyginimas išmokamas visas iš karto baigus bankroto procesą arba dalimis vykdant bankroto procesą[138]. Taip pat yra svarbu paminėti ir pirmenybinį administravimo išlaidų padengimą įtvirtintą ĮBĮ nuostatose, numatančios, kad pirmiausia yra dengiamos įmonės administravimo išlaidos, kurios apmokamos iš įmonės visų rūšių lėšų[139].

Toks galiojęs reglamentavimas buvo lydimas nuolatinių ginčų tiek kreditorių susirinkimuose tiek teikiant skundus teismams, todėl, kad jame nebuvo normų numatančių administravimo išlaidų ir atlyginimo administratoriui dydžio ir mokėjimo tvarkos. Minėtuose teisės normose taip pat buvo įtvirtinta absoliuti kreditorių susirinkimo valia nustatant administravimo išlaidas, t. y., kad tik kreditorių susirinkimas galėjo nuspręsti dėl administravimo išlaidų dydžio, o teismo kompetencija apsiribojo tik vertinant tokių nutarimų teisėtumą[140].

Galiojant minėtam reglamentavimui, administruojant juridinius asmenis, ginčų tarp bankroto administratoriaus ir kreditorių susirinkimo kildavo dėl administravimo išlaidų sumos dydžio. Apeliaciniame teisme buvo sprendžiamas klausimas dėl kreditorių susirinkimo nutarimo, kuriuo buvo patvirtinta 50.000,00 Lt (su mokesčiais) administravimo išlaidų sąmatą, iš kurios 30.000,00 Lt atlyginimas administratoriui, 20.000,00 Lt kitos administravimo išlaidos, o prireikus išlaidos turto saugojimui gali būti skiriamos atskirai. Kreditoriaus manymu, priimtas kreditorių susirinkimo nutarimas prieštaravo teisingumo, sąžiningumo ir protingumo principams bei pažeidė kreditoriaus interesus. Tuo tarpu administratorius atsiliepimu į skundą nurodė, kad tokia administravimo išlaidų sąmata yra per maža ir prašė teismo priimtą nutarimą panaikinti. Pirmosios intancijos teismas panaikino kreditorių susirinkimo nutarimo dalį, kuria nustatytos 20.000,00 Lt kitos administravimo išlaidos už laikotarpį nuo bankroto bylos iškėlimo iki įmonės išregistravimo iš Juridinių asmenų registro, ir perdavė šį klausimą svarstyti kreditorių susirinkimui iš naujo. Tuo tarpu kitą ginčijamą nutarimo dalį teismas paliko nepakeistą, nurodydamas, kad kreditorius savo skunde jokių konkretesnių argumentų, kodėl administratoriaus atlyginimas laikytinas nepagrįstai dideliu, faktiškai nenurodė. Dėl

[137] *Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas. Valstybės žinios. 2001, Nr. 31-1010, (galiojanti suvestinė redakcija iki 2016-04-30).*
[138] *Ibid.*
[139] *Ibid.*
[140] Šiaulių apygardos teismo 2014 m. birželio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. B2- 840-372/2014.

kitų administravimo išlaidų teismas nurodė, kad administratorius pateikė teismui informaciją apie jo patirtas išlaidas ataskaitiniu laikotarpiu, todėl negalima laikyti, kad išlaidos nėra įrodytos. Dėl kitų administravimo išlaidų, teismas pažymėjo, kad tokia situacija, kai kreditorių susirinkime nustatytos administravimo išlaidos visam bankroto procesui yra mažesnės negu patirtos iki aptariamo susirinkimo, nenustačius, kad jos iš tikrųjų patirtos nepagrįstai dėl administratoriaus kaltės, neatitinka sąžiningumo, protingumo ir teisingumo principų, todėl teismas panaikino kreditorių susirinkimo nutarimo dalį dėl kitų administravimo išlaidų. Apeliacinės instancijos teismas pirmosios instancijos nutartį paliko nepakeistą[141].

Kitas atvejis pasitaikantis praktikoje, tai ginčai dėl administravimo išlaidų sumos atskyrimo nuo administratoriaus atlyginimo. Pavyzdžiui, Kauno apygardos teismas spręsdamas ginčą dėl administravimo išlaidų sąmatos ir atlyginimo administratoriui nustatymo, nustatė, kad kreditorių susirinkimas patvirtino bendrą administravimo išlaidų sąmatą, įskaitant administratoriaus atlyginimą, nuo teismo nutarties dėl bankroto bylos iškėlimo įsiteisėjimo dienos iki įmonės išregistravimo iš juridinių asmenų registro – 300 000 Lt plius mokėtini mokesčiai. Pareiškėjos nuomone, administravimo išlaidų sąmata neatitinka teisingumo, sąžiningumo, protingumo kriterijų, prieštarauja viešajam interesui bei pažeidžia kreditorių interesus, nesneaišku koks procentas nuo patvirtintos sumos bus skirtas administratoriaus atlyginimui, teisinėms paslaugoms apmokėti, o koks įmonės apskaitai tvarkyti, ūkio bei kitoms išlaidoms apmokėti. Teismas nagrinėjamu atveju padarė išvadą, kad administravimo išlaidų tvirtinimo atskirumo kriterijaus nesilaikymas ne tik pažeidžia ĮBĮ 36 str. 5 d. nustatytą pavedimo sutarties, turiniui keliamą reikalavimą – sutartyje apibrėžti administratoriaus atlyginimo mokėjimo tvarką bei įvardinti konkretų jų dydį, bet taip pat objektyviai užkerta galimybę kreditorių susirinkimui įvertinti jų realaus (ne) panaudojimo tikslingumą, sąsajumą su būtinomis vykdyti ir realiai vykdytomis bankroto procedūromis, kas padidintų ginčų dėl šių klausimų ateityje kilimo riziką. Teismo vertinimu, nesant galimybės objektyviai nustatyti, koks tiksliai buvo nustatytas administratoriaus atlyginimasir kokia suma skirta bankroto procedūrų vykdymo išlaidoms apmokėti, darytina išvada, jog kreditorių susirinkimas, tvirtindamas bankroto administratoriaus išlaidų sąmatą nesivadovavo administravimo išlaidų atskirtinumu[142].

Dar vienas atvejis, kuomet minimas reglamentavimas turėjo pagrindo ginčams, buvo visiška kreditorių valia nuspręsti dėl administravimo išlaidų. Tai reiškia, kad teismams esant ginčui dėl

[141] Lietuvos apeliacinio teismo 2012 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2-1216/2012.
[142] Kauno apygardos teismo 2014 m. gegužės 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. B2-1708-413/2014.

administravimo išlaidų sąmatos, nebuvo suteikta teisė išspręsti ginčą iš esmės ir patvirtinti administravimo išlaidų. Teismų praktikos buvo suformuota, kad teismas negali nustatyti atlyginimo administratoriui, tačiau, kilus ginčui ir administratoriui skundžiant kreditorių susirinkimo nutarimą, įvertina, ar kreditorių susirinkimo nustatytas atlyginimas atitinka teisingumo, protingumo ir sąžiningumo kriterijus, ar pagrįstas ĮBĮ 36 str. 5 d. nurodytais specialiaisiais kriterijais. Tuo atveju, jei teismas nustato, kad tokie kriterijai pažeisti, jis naikina kreditorių susirinkimo nutarimą ir perduoda klausimą kreditorių susirinkimui svarstyti iš naujo, nurodydamas pažeidimus[143]. Šiaulių apygardos teisme, pareiškėja prašė pripažinti neteisėtais ir panaikinti kreditorių susirinkimo nutarimus dėl administratoriaus atlyginimo nustatymo ir dėl administravimo išlaidų sąmatos tvirtinimo bei prašė teismo iniciatyva išspręsti klausimus dėl administratoriaus atlyginimo ir administravimo išlaidų sąmatos. Vertinant pareiškėjos prašymą, teismas pasisakė, kad sąmatos tvirtinimas yra priskirtas išimtinai kreditorių susirinkimo kompetencijai, todėl klausimai dėl administravimo išlaidų patvirtinimo perduotini kreditorių susirinkimui svarstyti iš naujo[144].

Be to, minėtas reglamentavimas taip pat nenumatė sumos dydžio, kuri turi būti mokama bankroto administratoriui už laikotarpį nuo bankroto bylos iškėlimo iki pirmojo kreditorių susirinkimo, kas atitinkamai buvo pagrindas ginčams. Lietuvos Aukščiausiasis teismas išaiškino, kad atlyginimas administratoriui iki pirmojo kreditorių susirinkimo negli būti išmokamas, nes administravimo išlaidų sąmatą tvirtina ir atlyginimą administratoriui nustato kreditorių susirinkimas[145]. Esant tokiam reguliavimui administratoriai iki pirmojo kreditorių susirinkimo (3 – 5 mėnesius) negauna atlygio, o tai apsunkina bankroto administravimo paslaugų teikimą, ypač administratoriams – fiziniams asmenims[146].

Kaip matyti, iki 2016-05-01 galiojusios bankrotą reglamentuojančios teisės normos nebuvo aiškios administravimo išlaidų dydžio nustatymo atžvilgiu. Aukščiau pateiktas reglamentavimas nenumatė normos, kuria remiantis teismas galėjopatvirtinti kreditorių susirinkimo patvirtintą sąmatą tais atvejais, kai administratorius ir kreditorių susirinkimas negalėjo išspręsti ginčo dėl administravimo išlaidų sąmatos dydžio, o tai apsunkindavo bankroto procesą ir ilgindavo bendrą bankroto proceso

[143] Lietuvos Aukščiausio Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-486-/2010.
[144] Šiaulių apygardos teismo 2015 m. birželio 02 d. nutartis civilinėje byloje Nr. B2-677-440/2015.
[145] Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-486/2010.
[146] Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo projektos aiškinamasis raštas.

trukmę[147]. Taip pat, kaip jau buvo minėta aukščiau, tuo metu bankrotą reglamentuojantys teisiniai santykiai neturėjo aiškių nuostatų ir dėl administratoriaus atlyginimo ir administravimo išlaidų įkainių, kurių nebuvimas nuolat kėlė ginčus kreditorių susirinkimuose, teikiant skundus teismams taip ilginant bankroto procesus ir didinant administravimo išlaidas[148].

Administravimo išlaidų bei administratoriaus atlyginimo aiškaus dydžio nebuvimas, teismo teisės tvirtinti administravimo išlaidų sąmatą esant ginčui tarp administratoriaus ir kreditorių nebuvimas, vieningos teismų praktikos sprendžiant administravimo išlaidų sąmatos tvirtinimą ir nustatant atlygį administratoriui nebuvimas, dažni ginčai tarp kreditorių ir administratoriaus dėl administravimo išlaidų, bankroto proceso trukmės ilgėjimas bei bankroto procesų efektyvumo sumažėjimas sąlygojo bei paskatino parengti bankrotą relamentuojančių teisės aktų nuostatų pakeitimus[149]. **Akivaizdu, jog kaip matyti iš prieš tai buvusios dalies tokia pati situacija šiuo metu yra ir fizinių asmenų bankroto procese, todėl reikia tirti, ar reformos esminių dalių negalima perkelti ir į fizinių asmenų bankroto institutą.** Atsižvelgiant į tai, pasižiūrėkime, kaip gi administravimo išlaidų dydžio nustatymo klausimas buvo išspręstas.

Siekiant sumažinti teisminius ginčus dėl administravimo išlaidų patvirtinimo ir įnešti teisinio aiškumo buvo nutarta ne tik pakeisti bankrotą reglamentuojančias teisės aktų nuostatas jas papildant, bet ir atskiru poįstatyminiu aktu patvirtinti administravimo išlaidų rekomendacinius dydžius ir atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisykles. Naujoji 2016-05-01 ĮBĮ nuostatų redakcija dėl administravimo išlaidų mokėjimo ir nustatymo tvarkos, reglamentuoja, kad administravimo išlaidų sąmata tvirtinama ir keičiama, atsižvelgiant į Lietuvos Respubliko Vyriausybės patvirtintus bankroto administravimo išlaidų rekomendacinius dydžius[150]. Šie rekomendaciniai dydžiai yra nustatomi įvertinus per praėjusius 3 metus baigtų bankroto procesų faktinius administravimo išlaidų dydžius bei atsižvelgiant į įstatyme nurodytus įmonę apibūdinančius kriterijus (pavyzdžiui,

[147] Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, *Valstybinio audito ataskaita, Įmonių bankroto proceso valdymas ir kontrolė*, *supra* note 109:31.
[148] *Ibid.,* 31.
[149] Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo Nr. IX-216 pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos Cilivinio kodekso 6.410 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos Akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 20, 24 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 23^1 straipsniu įstatymo ir Lietuvos Respublikos Administracinių nusižengimų kodekso120 straipsnio pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13^1, 18, 20, 21, 22, 23, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei įstatymo papildymo priedu įstatymo Nr. X-1557 26 straipsnio pakeitimo įstatymo aiškinamasis raštas.
[150] Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016-04-27 nutarimas Nr. 415 „Dėl Bankroto administravimo išlaidų rekomendacinių dydžių sąrašo ir atlyginimo administratoriui už Bankroto administravimą nustatymo taisyklių patvirtinimo“.

įmonės dydį, veiklos pobūdį)[151]. Naujoji įstatymo redakcija numato ir tai, kad administratoriaus atlyginimas bus nustatomas už visą įmonės administravimo laikotarpį, atsižvelgiant į Vyriausybės patvirtintas atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisykles, kurio konkreti suma ir mokėjimo tvarka nustatoma pavedimo sutartyje[152]. Be to, naujojo įstatymo redakcija įtvirtino ir teismo teisę, ginčo tarp bankroto administratoriaus ir kreditorių atveju, pačiam patvirtinti administravimo išlaidų sąmatą atsižvelgiant į Vyriausybės patvirtintus bankroto administravimo išlaidų rekomendacinius dydžius[153].

Anksčiau minimais įstatymo pakeitimais sureglamentuota administravimo išlaidų apskaičiavimo ir patvirtinimo tvarka turėjo įnešti aiškumo dėl administravimo išlaidų nustatymo, tačiau ar pasiteisino praktikoje toks administravimo išlaidų sureguliavimas?

Teismine tvarka buvo skundžiamas kreditorių susirinkimo nutarimas, kuriuo buvo nutarta patvirtinti: bankroto administratoriaus atlyginimas 7000,00 Eur + PVM, bankroto administratoriaus atlyginimas, kaip 4 procentų priemoka administratoriui už įplaukas bankroto proceso metu; kitos administravimo išlaidos - pagal faktą, neviršijant 5000,00 Eur + PVM. Tuo tarpu administratorius su tokiu nutarimu nesutiko ir prašė teismo patvirtinti administravimo išlaidų sąmatą, kurią sudaro: 25 MMA + PVM (10.000,00 Eur + PVM) bankroto administratoriaus atlyginimas; 55 MMA + PVM (22.000,00 Eur + PVM) kitos būtinos bankroto administravimo išlaidos, kurių panaudojimo pagrįstumas privalo būti patvirtintas rašytiniais dokumentais. Administratorius prašydamas teismo patvirtinti tokias administravimo išlaidas rėmėsi argumentu, jog administruojama įmonės atitinkavidutinės įmonės kriterijus. Teismas spręsdamas ginčą nutarė palikti galioti kreditorių patvirtintas administravimo išlaidas, kadangi nutarė, kad jos atitinka protingumo, sąžiningumo ir teisingumo principus, neprieštarauja ĮBĮ 36 str. nuostatoms ir yra patvirtintos vadovaujantis į Vyriausybės patvirtintus rekomendacinius dydžius. Teismas taip pat pažymėjo, kad administratorius nepateikė nei kreditorių susirinkimui nei teismui patvirtinančių dokumentų, kodėl reikėtų patvirtinti didesnes administravimo išlaidas[154].

Taigi, kaip matyti,patvirtinti rekomendaciniai dydžiai visgi turi privalumų sprendžiant klausimą dėl administravimo išlaidų dydžio sumos, kadangi Vyriausybės patvirtinti rekomendaciniai

[151] „Keičiasi įmonių Bankroto teisinis reglamentavimas“, Advokatų kontora „Jurex“ [prieiga internete: http://jurex.lt/keiciasi-imoniu-bankroto-teisinis-reglamentavimas/] [žiūrėta 2019-02-21].
[152] *Ibid.*
[153] Lietuvos Respublikos įmonių Bankroto įstatymas. *Valstybė sžinios*. 2001, Nr. 31-1010, (galiojanti suvestinė redakcija nuo 2016-05-01).
[154] Šiaulių apygardos teismo 2018 m. vasario 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. eB2-547-856/2018.

dydžiai proceso dalyviams yra kaip orientyras remiantis kuriuo atitinkamos išlaidos yra prašomos patvirtinti ir patvirtinamos, išlaikant pusiausvyrą tarp kreditorių ir bankroto administratoriaus interesų, kas Autorės nuomone yra neblogai.

Dar vienas įdomus momentas, kurį verta paminėti kalbant apie administravimo išlaidų reglamentavimą yra naujasis Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymas (toliau - JANĮ), kurio projektas šiuo metu yra svarstomas. JANĮ pakeis šiuo metu galiojanti ĮBĮ bei atitinkamai patikslins bankroto teisinius santykius reglamentuojančias nuostatas, o tame tarpe ir nuostatas dėl administravimo išlaidų. Atsižvelgiant į tai, pasižiūrėkime, kokį administravimo išlaidų modelį siūlo naujasis JANĮ projektas.

Naujajame JANĮ projekte yra numatyta, kad pirmajam kreditorių susirinkimui nemokumo administratoriaus pateiktą administravimo išlaidų sąmatą tvirtina ir keičia kreditorių susirinkimas įvertinęs išlaidų būtinumą ir pagrįstumą. Jeigu kreditorių susirinkimas nepatvirtina administravimo išlaidų sąmatos, nemokumo administratorius dėl administravimo išlaidų sąmatos patvirtinimo turi teisę kreiptis į teismą. Teismas tvirtindamas administravimo išlaidų sąmatą įvertina išlaidų būtinumą ir pagrįstumą, o teismo nutartis dėl administravimo išlaidų sąmatos patvirtinimo yra neskundžiama[155]. Kaip matyti, minėtuose nuostatose atsisakyta teisinio reguliavimo numatančio, kad tvirtinant administravimo išlaidas reikia atsižvelgti į Vyriausybės patvirtintus rekomendacinius dydžius, kadangi toks reglamentavimas yra vertinamas kaip nepagrįstai ribojantis kreditorių teises[156]. Minėtame įstatymo projekte taip pat yra sureglamentuotos ir nuostatos dėl administratoriaus atlygio nustatymo, kurių principas yra kitoks negu šiuo metu galiojančiame ĮBĮ. JANĮ projekte numatyta, kad nemokumo administratoriaus atlygį sudaro bazinis atlygis už bankroto proceso administravimą, kintamasis atlygis už bankroto proceso administravimo rezultatus ir atlygis už ūkinės komercinės veiklos vykdymą, jei tokia veikla vykdoma. Bazinio atlygio dalies sumą už visą bankroto proceso administravimo laikotarpį nustato teismas vadovaudamasis Vyriausybės patvirtintais atlygio dydžiais, nustatytais atsižvelgiant į juridinio asmens dydį. Tuo tarpu kintamojo atlygio dalį už bankroto proceso rezultatus, kurios suma apskaičiuojama bankroto proceso pajamų ir bankroto proceso administravimo išlaudų skirtumą padauginus iš procentinio Vyriausybės nustatyto dydžio, nustato kreditorių susirinkimas[157].

Ar toks JANĮ projekte pateiktas administravimo išlaidų reguliavimas bus sutiktas palankiai ir atitiks bankroto proceso dalyvių teisėtus lūkesčius, interesus bei sumažins ginčus paaiškės tik jam

[155] Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo projektas.
[156] Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo projektos aiškinamasis raštas.
[157] Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo projektas.

įsigaliojus ir pradėjus taikyti praktikoje? Tačiau Autorės nuomone, toks reglamentavimas turėtų atitikti tiek kreditorių tiek bankroto administratoriaus interesus, kadangi toks reguliavimas turėtų užtikrinti pakankamą skaidrumą nustatant adminitravimo išlaidas ir atlyginimą administratoriui.

Apibendrinant šio skyriaus potemę, matyti, kad su administravimo išlaidų reglamentavimo problematika yra susiduriama ir administruojant juridinius asmenis. Tačiau kaip matyti, ryškėjant problematikai buvo priimami ir atitinkami sprendimo būdai. Vienu atveju siekiant sureguliuoti administravimo išlaidų nustatymo principus buvo patvirtinti rekomendaciniai administravimo išlaidų dydžiai, kitu atveju yra siūlomos kitokios taisyklės dėl administratoriaus atlygio ir administravimo išlaidų nustatymo, kurios yra aptartos JANĮ projekte. Atsižvelgiant į tai, kad su panašia administravimo išlaidų reglamentavimo problematika yra susiduriama ir fizinių asmenų bankroto procese, kas sąlygoja teisiminius ginčus bei komplikuoja bankroto procesų eigą, pasvarstykime kokios galėtų būti FABĮ nuostatų tobulinimo perpektyvos dėl administravimo išlaidų nustatymo.

3.2 Administravimo išlaidų tobulinimo perspektyvos fizinių asmenų bankroto procese

Teismų praktika dėl administravimo išlaidų patvirtinimo ir nustatymo administruojant fizinių asmenų bankrotą, išryškino FABĮ trūkumus dėl nuostatų reglamentuojančių administravimo išlaidas. Nesant pakankamai aiškiam administravimo išlaidų reglamentavimui ir daugėjant teisminių ginčų administruojamas bankroto procesas tampa sudėtingesnis. Atsižvelgiant į esamą problematiką bei į tai, kaip analogišką problemą sprendė įmonių bankroto procese, Autorė siūlo aptarti galimus, problemų sprendimo variantus ir dėl administravimo išlaidų nustatymo fizinių asmenų bankroto procese. Autorės nuomone, spręsti susiklosčiusią administravimo išlaidų nustatymo problemą galima būtų: pasiremti ĮBĮ nuostatų reglamentuojama analogija dėl rekomendacinių dydžių patvirtinimo nustatant administravimo išlaidas; konkrečius administravimo išlaidų dydžius imperatyviai įtvirtinti įstatymo nuostatomis; pasivadovauti JANĮ projekte numatytais administravimo išlaidų nustatymo principais; leisti galutinai susiformuoti teismų praktikai.

Kalbant apie galimybę nekeisti esančio reglamentavimo ir palikti jį galioti leidžiant formuotis teismų praktikai šiuo klausimu, Autorės nuomone būtų prasčiausias pasirinkimas. Tiek pirmoje, tiek antroje šio rašto darbo dalyje buvo nustatyta, kad sprendžiant dėl administravimo išlaidų nustatymo nėra pakankamo teisinio aiškumo, todėl teismų praktika nėra vieninga šiuo klausimu, be to, kylantys ginčai tik sunkina ir brangina procesą. Atsižvelgiant į tai, galimybė nekeisti esamo reguliavimo dėl

administravimo išlaidų bei palikti esamą problematiką spręsti teismų praktikai būtų vienas blogiausių pasirinkimų. Todėl atsižvelgiant į tai, vienintelis variantas Autorės nuomone, kuris padėtų išspręsti administravimo išlaidų nustatymo problemą, būtų teisės normų tobulinimas nustatant aiškesnius jų dydžius. Autorės nuomone, tai pasiekti galima šiais būdais:

- vadovautis analogiška praktika dėl administravimo išlaidų dydžio nustatymo kaip ir įmonių bankroto procese. Autorė turi omeny, jog tam, kad administravimo išlaidų nustatymo klausimas būtų aiškesnis galima būtų ir fizinių asmenų bankroto procese pasitvirtinti rekomendacijas dėl administravimo išlaidų dydžių. Patvirtinus rekomendacines administravimo išlaidų taisykles, bankroto proceso dalyviams būtų apibrėžtas orientacinis tokių išlaidų nustatymas. Tai reiškia, kad tiek bankroto administratorius, kuris prašo atitinkamos išlaidų dydžio sumos, tiek kreditoriai, kurie vertina kokia suma galėtų būti skirta administravimo išlaidoms, tiek teismas spręsdamas ginčą dėl administravimo išlaidų sumos dydžio ir jos pagrįstumo galėtų vadovautis nustatytais rekomendaciniais dydžiais. Autorės nuomone, tokių rekomendacijų patvirtinimas galėtų sumažinti ginčus ir įnešti aiškumo dėl administravimo išlaidų sumos dydžio, kadangi dabartinis FABĮ reglamentavimas nenumato jokių tikslių nuostatų dėl tokių administravimo išlaidų dydžio, kas suteikia pagrindą ginčams. Tačiau iš kitos pusės teigti, kad minėtos rekomendacijos yra pakankamai aiškiai suprantamos dėl jų taikymo, Autorė negalėtų, kadangi išlaidų dydžio nustatymas yra paremtas, Autorės nuomone, sudėtingų formulių paskaičiavimais, kurių įgyvendinimas priklauso nuo atitinkamos informacijos apie įmonę turėjimo. Autorė taip pat norėtų atkreipti dėmesį ir į sąvoka „rekomendaciniai dydžiai“, kuri kartais traktuojama dviprasmiškai. Nors kasacinio teismo praktikoje laikomasi pozicijos, kad remiantis nuo 2016-05-01 įsigaliojusios redakcijos ĮBĮ 36 str. 2 d., tiek kreditoriai spręsdami dėl administravimo išlaidų sąmatos dydžio, tiek teismas, nagrinėdamas ginčą dėl kreditorių patvirtintos administravimo išlaidų sąmatos, turi vadovautis Vyriausybės patvirtintais bankroto administravimo išlaidų rekomendaciniais dydžiais[158]. Tačiau praktikoje sutinkami atvejai, kuomet Vyriausybės patvirtinti rekomendaciniai administravimo išlaidų dydžiai nėra laikomi imperatyvu, kurio privalu laikytis[159]. Atsižvelgiant į tai, kad pasitaiko tokios praktikosir siekiant išvengti minėtos sąvokos interpretacijų bei su tuo

[158] Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2018 m. spalio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-391-690/2018.
[159] Klaipėdos apygardos teismo 2017 m. spalio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. B2-695-524/2017.

susijusių ginčų, vertėtų pasvarstyti ir apie kitą administravimo išlaidų tobulonimo kryptį, tokią kaip administravimo išlaidų dydžio nustatymas tiesiogiai įstatyme.

- Kita Autorės siūloma administravimo išlaidų tobulinimo perpektyva galėtų būti imperatyvus administravimo išlaidų dydžio nustatymas pačiame įstatyme, kaip pavyzdžiui yra sureguliuota Latvijos Nemokumo teisės akte. Administravimo išlaidų rekomendaciniai dydžiai, kurie yra patvirtinti įmonių bankroto procese, yra įtvirtinti ne pačiame ĮBĮ, o poįstatyminiame akte t. y. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime, kas kaip rodo praktika sudaro sąlygas juos traktuoti kaip neturinčių privalomojo pobūdžio. Taip pat, kaip buvo minėta aukščiau, minėtos rekomendacijos dėl jų sudėtingų formulių gali sukelti sunkumų jas apskaičiuojant. Atsižvelgiant į tai, kad administravimo išlaidų dydis būtų aiškus ir turėtų privalomąjį taikymą, galima būtų fizinių asmenų bankrotą reglamentuojanti teisės aktą papildyti nuostatomis, kurios numatytų apibrėžtą procentą skiriamą administravimo išlaidoms nuo parduoto ne tik įkeisto, bet ir neįkeisto turto sumos arba nuo fizinio asmens gaunamų pajamų ir nuostatomis, kurios numatytų atlyginimo bankroto administratoriui dydį išreikštą minimaliomis mėnesinėmis algomis.
- Dar viena nuostatų, reglamentuojančių administravimo išlaidas fizinių asmenų bankroto procese, tobulinimo galimybė, Autorės nuomone, galėtų būti bazinio ir kintamojo administravimo išlaidų nustatymas, kaip yra numatyta dabartinianie JANĮ projekte. Tokio administravimo išlaidų principo nustatymas, manytina, kad turėtų atitinkamą apibrėžtumą ta prasme, kad bazinis atlyginimas būtų skiriamas bet kokiu atveju, o kintamasis nuo bankroto administratoriaus veiksmų rezultatų.

Aptarus aukščiau aptartus galimus, Autorės nuomone, administravimo išlaidų tobulinimo variantus, Autorė rekomenduotų ir siūlytų pasirinkti antrąją administravimo išlaidų tobulinimo kryptį. Autorė siūlo, aiškesnius labiau detalizuotus administravimo išlaidų dydžius įtvirtinti pačiame įstatyme. Autorės vertinimu, toks administravimų išlaidų reglamentavimas, visų pirma, įneštų pakankamo aiškumo nustatant sumą skirtą administravimo išlaidoms, antra, taip pat būtų aiški suma skiriama bankroto administratoriaus atlyginimui, trečia imperatyvus jų pobūdis nepaliktų vietos interpretuoti jų kaip neprivalomus taikyti.

IŠVADOS

1. FABĮ nėra nustatytas baigtinis išlaidų, kurios priskiriamos prie administravimo išlaidų, sąrašas tačiau pagal bendrą principą administravimo išlaidos turi turėti būtinumo požymį – tai yra tokios išlaidos, be kurių negali būti sėkmingai užbaigta bankroto procedūra, atliekamas administratoriaus darbas.

2. Administravimo išlaidų paskirtis yra išlaidų dydžio suderinimas su kreditoriais tokiu būdu, kad nustatoma lėšų suma neprieštarautų kreditorių, skolininko ir bankroto administratoriaus interesams, tinkamai naudojant paskirtas lėšas.

3. Bankroto proceso sklandumas priklauso nuo visų bankroto proceso dalyvių turtinių interesų pusiausvyros, o pastaroji užtikrinama tuomet, kai skolininko mokumo atkūrimo plane yra numatytos lėšos tiek bankroto procedūrai vykdyti, tiek kreditorių reikalavimams tenkinti, tiek paties skolininko būtiniesiems poreikiams užtikrinti.

4. FABĮ nuostatos pateikia bankroto administravimo išlaidų rūšis t. y. išlaidos bankroto procedūroms atlikti (turto pardavimo, saugojimo, transporto, ryšių, kanceliarinės ir kitos kreditorių susirinkimo patvirtintos išlaidos) ir atlyginimas bankroto administratoriui, tačiau prie administravimo išlaidų rūšių tikslinga būtų priskirti ir išlaidas iki mokumo atkūrimo plano patvirtinimo ir nuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo, kurios prie administravimo išlaidų rūšių gali būti priskiriamos atsižvelgiant į bankroto administratoriaus pareigas atliekamas iki plano patvirtinimo ir patvirtinus planą.

5. Bankroto administratoriui mokamas atlyginimo dydis FABĮ nėra nustatytas, tačiau bankroto administratoriui nustatomo atlyginimo dydis turėtų būti toks, kad ne tik leistų atlikti bankroto procedūras, skatintų bankroto administratorių tinkamai atlikti FABĮ numatytas pareigas, bet ir pateisintų kreditorių turtinius interesus, išlaikydamas kreditorių ir bankroto administratoriaus interesų pusiausvyrą.

6. Bankroto administratoriui nustatytinas atlyginimas nėra tapatus nustatomoms administravimo išlaidoms, kadangi administravimo išlaidų pagrįstumą bankroto administratorius privalo pagrįsti

išlaidas patvirtinančiais dokumentais, o atlyginimas nustatomas už visus bankroto proceso metu atliktus veiksmus.

7. Administravimo išlaidos bankroto proceso metu nustatomos ir tvirtinamos dviems etapais t. y. išlaidos nuo bankroto bylos iškėlimo iki mokumo atkūrimo plano patvirtinimo ir išlaidos nuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo iki bankroto proceso pabaigos.

8. Administravimo išlaidas iki nutarties patvirtinti mokumo atkūrimo planą įsiteisėjimo dienos patvirtina bankroto bylą nagrinėjantis teismas, o apmoka pats bankrutuojantis fizinis asmuo.

9. Sumos dydis mokamas bankroto administratoriui nuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo dienos iki bankroto proceso pabaigos, FABĮ nėra nustatytas, todėl yra susiduriama su tinkamo atlyginimo bankroto administratoriui dydžio nustatymo problema. Išlaidų dydis yra vertinamas ir nustatomas remiantis FABĮ įvardytais kriterijais, kurie kaip nustatyta neturi pakankamo teisinio aiškumo.

10. FABĮ įtvirtinta nuostata, kad pardavus ar perdavus įkeistą turtą, bankroto administravimo išlaidoms gali būti skiriama ne daugiau kaip 15 % gautos lėšų sumos ar šio turto vertės, praktikoje kartais suprantama, kaip norma numatanti maksimalią visų bankroto administravimo išladų sumą, nors iš tikrųjų ji turėtų būti suprantama kaip atskira pajamų suma, kurią bankroto administratorius turi teisę gauti tik iš įkeisto parduoto turto.

11. Mokumo atkūrimo plane, patvirtintas administravimo išlaidas, galima keisti atskirai nekeičiant paties mokumo atkūrimo plano.

12. Administravimo išlaidų, kurios yra tvirtinamos nuo bankroto bylos iškėlimo iki mokumo atkūrimo plano patvirtinimo, nepadengimas, o taip pat bankroto administratoriui ir kreditoriams neradus kompromiso dėl administravimo išlaidų dydžio tvirtinant mokumo atkūrimo planą, gali kilti neigiama pasekmė – bankroto bylos nutraukimas.

13. Administravimo išlaidų ir atlyginimo bankroto administratoriui klausimas juridinių asmenų bankroto procese irgi nebuvo pakankamai aiškiai sureglamentuotas, todėl kaip problemos sprendimo būdą buvo nutarta ne tik pakeisti bankrotą reglamentuojančias teisės aktų nuostatas

jas papildant bet ir patvirtinti Vyriausybės rekomendacinius dydžius dėl administravimo išlaidų ir atlyginimo administratoriui nustatymo.

14. Teismų praktika dėl administravimo išlaidų patvirtinimo ir nustatymo išryškino FABĮ trūkumus dėl nuostatų reglamentuojančių administravimo išlaidas, todėl administravimo išlaidų bei administratoriaus atlyginimo aiškaus dydžio nebuvimas reikalauja FABĮ nuostatų, reglamentuojančių administravimo išlaidas, pakeitimo.

PASIŪLYMAI

Autorė siūlo, FABĮ 22 str. „**Administravimo išlaidos**“ pakeisti ir šio straipsnio redakciją išdėstyti sekančiai:

1. Bankroto administravimo išlaidas sudaro: išlaidos bankroto procedūroms atlikti (turto pardavimo, saugojimo, transporto, ryšių, kanceliarinės ir kitos kreditorių susirinkimo patvirtintos išlaidos) ir atlyginimas bankroto administratoriui.

2. Bankroto administravimo išlaidų sąmatą tvirtina ir keičia kreditorių susirinkimas. Bankroto administravimo išlaidos apmokamos ne rečiau kaip kartą per 3 mėnesius.

3. Pirmasis kreditorių susirinkimas, pritardamas plano projektui, nustato sumą, kuri turi būti sumokėta bankroto administratoriui už fizinio asmens bankroto procedūrų atlikimą bankroto proceso metu, įskaitant laikotarpį nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos. Nustatoma suma laikotarpiu nuo teismo nutarties iškelti fizinio asmens bankroto bylą įsiteisėjimo dienos iki nutarties patvirtinti planą įsiteisėjimo dienos negali būti didesnė negu 3 MMA. Pirmasis kreditorių susirinkimas, taip pat nustato ir sumą bankroto administratoriaus atlyginimui, laikotarpiu nuo teismo nutarties patvirtinti planą įsiteisėjimo dienos iki bankroto proceso pabaigos ar teismo nutarties nutraukti bankroto bylą, kuri negali būti mažesnė negu 3 MMA ir didesnė negu 10 MMA. Atlyginimas bankroto administratoriui apmokamas iš visų fizinio asmens rūšių lėšų (gautų pardavus ir (ar) perdavus fizinio asmens turtą, fiziniam asmeniui grąžintų skolų, individualios ir (ar) ūkininko veiklos ir kitų fizinio asmens bankroto proceso metu gautų lėšų).

4. Bankroto administratoriaus atlyginimo suma nustatoma pavedimo sutartyje, sudarytoje tarp fizinio asmens ir bankroto administratoriaus.

5. Visoms kitoms administravimo išlaidoms, skirtoms bankroto procedūroms atlikti, yra skiriama 20 proc. per mėnesį nuo fizinio asmens gaunamų mėnesinių pajamų. Bankroto administravimo išlaidos apmokamos pirmiausia.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Lietuvos Respublikos teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios.* 1992, Nr. 33-1014.
2. Lietuvos Respublikos Civilinis kodeksas. *Valstybės žinios.* 2000, Nr. 74-2262.
3. Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymas, 2012 m. gegužės 10 d. Nr. XI-2000, *Valstybė sžinios.* 2012, Nr. 57-2823.
4. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas Nr. IX-216. *Valstybės žinios*. 2001, Nr. 31-1010 (galiojanti suvestinė redakcija iki 2016-04-30).
5. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymas. *Valstybės žinios*. 2001, Nr. 31-1010 (galiojanti suvestinė redakcija nuo 2016-05-01).
6. Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo projektas.
7. Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo projekto aiškinamasis raštas.
8. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo Nr. IX-216 pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos Cilivinio kodekso 6.410 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos Akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 20, 24 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 23^1 straipsniu įstatymo ir Lietuvos Respublikos Administracinių nusižengimų kodekso120 straipsnio pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13^1, 18, 20, 21, 22, 23, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei įstatymo papildymo priedu įstatymo Nr. X-1557 26 straipsnio pakeitimo įstatymo aiškinamasis raštas.
9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016-04-27 nutarimas Nr. 415 „Dėl Bankroto administravimo išlaidų rekomendacinių dydžių sąrašo ir atlyginimo administratoriui už bankroto administravimą nustatymo taisyklių patvirtinimo“.

Teismų praktika

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2018 m. spalio 25 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 3K-3-391-690/2018).

2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 3K-3-486/2010).
3. Lietuvos Aukščiausio Teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. lapkričio 30 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 3K-3-486-/2010).
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2017 m. balandžio 7 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 3K-3-169-219/2017).
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2018 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. e3K-3-87-219/2018).
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 3K-3-561/2014).
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. balandžio 22 d., nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 3K-3-228-313/2016).
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2018 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. e3K-3-87-219/2018).
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2018 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. e3K-3-87-219/2018).
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. balandžio 7 d. nutartis civilinėjebyloje (bylos Nr. 3K-3-169-219/2017).
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. liepos 5 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. e3K-3-434-686/2015).
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 2 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 3K-3-106/2014).
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2016 m. balandžio 22 d. nutartis civilinėje byloje *„Dėl mokumo atkūrimo plano patvirtinimo ir kreditorių susirinkimo nutarimų panaikinimo“* (bylos Nr. 3K-3-228-313/2016).
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2018 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. e3K-3-87-219/2018).
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. balandžio 7 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 3K-3-169-219/2017).
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. rugsėjo 21 d. nutartis civilinėje byloje BUAB „Strauja” v. AB „Swedbank” (bylosNr. 3K-3-354/2009).

17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2018 m. gegužės 10 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Brendas“ v. BAB „Ūkio bankas“*(bylos Nr. 3K-3-193-969/2018).
18. Lietuvos apeliacinio teismo 2012 m. lapkričio 15 d. Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2-2097/2012).
19. Lietuvos apeliacinio teismo 2013 m. balandžio 15 d. Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2A-700/2013).
20. Lietuvos apeliacinio teismo 2012 m. balandžio 26 d. Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis, priimta civilinėje byloje (bylos Nr. 2-618/2012).
21. Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. vasario 25 d. Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2-306-236/2016).
22. Lietuvos apeliacinio teismo 2012 m. spalio 18 d. Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2-1216/2012).
23. Vilniaus apygardos teismo 2016 m. birželio 3 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2-4579-794/2016).
24. Klaipėdos apygardos teismo 2017 m. gegužės 18 d. nutartis civilinėje byloje (bylo sNr. 2S-1004-265/2017).
25. Kauno apygardos teismo 2013 m. lapkričio 5 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2S-2361-230/2013).
26. Kauno apygardos teismo 2013 m. kovo 5 d. nutartis civlinėje byloje (bylos Nr. 2S-563-413/2013).
27. Šiaulių apygardos teismo 2015 m. lapkričio 24 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2S-1176-440/2015).
28. Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. rugsėjo 8 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. e2S-1231-524/2016).
29. Klaipėdos apygardos teismo 2015 m. lapkričio 19d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr.2S-1748-826/2015).
30. Kauno apygardos teismo 2016 m. gegužės 2 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2S-755-730/2016).
31. Klaipėdos apygardos teismo 2017 m. gegužės 18 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2S-1004-265/2017).

32. Kauno apygardos teismo 2016 m. rugsėjo 2 d. nutartiscivilinėje byloje (bylos Nr. 2S-1287-555/2016).
33. Šiaulių apygardos teismo 2018 m. lapkričio 15 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2FB-16209-1042/2018).
34. Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. kovo 7 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. e2S-274-265/2016).
35. Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. birželio 23 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. e2S-1011-253/2016).
36. Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. kovo 24 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. e2S- 543-513/2016).
37. Klaipėdos apygardos teismo 2015 m. liepos 7 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. E2S-1159-538/2015).
38. Kauno apygardos teismo 2016 m. spalio 5 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2S-1944-259/2016).
39. Šiaulių apygardos teismo 2018 m. liepos 10 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2S-557-856/2018).
40. Kauno apygardos teismo 2015 m. spalio 8 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2S-2092-343/2015).
41. Vilniaus apygardos teismo 2018 m. gruodžio 4 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. e2s-3039-603/2018).
42. Kauno apygardos teismo 2016 m. gegužės 2 d. nutartis cvilinėje byloje (bylos Nr. 2S-755-730/2016).
43. Šiaulių apygardos teismo 2014 m. birželio 6 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. B2- 840-372/2014).
44. Kauno apygardos teismo 2014 m. gegužės22 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. B2-1708-413/2014).
45. Šiaulių apygardos teismo 2015 m. birželio 02 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. B2-677-440/2015).
46. Šiaulių apygardos teismo 2018 m. vasario 22 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. eB2-547-856/2018).

47. Klaipėdos apygardos teismo 2017 m. spalio 3 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. B2-695-524/2017).
48. Tauragės apylinkės teismo 2018 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2FB-59-761/2018).
49. Tauragės apylinkės teismo 2018 m. balandžio 4 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2FB-59-761/2018).
50. Kauno apylinkės teismo 2018 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2FB-200-753/2018).
51. Kauno apylinkės teismo 2018 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2FB-200-753/2018).
52. Kauno apylinkės teismo 2018 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2FB-200-753/2018).
53. Telšių apylinkės teismo 2018 m. spalio 04 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. e2FB-330-971/2018).
54. Klaipėdos apylinkės teismo 2017 m. balandžio 28 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2FB-82-904/2017).
55. Telšių apylinkės teismo 2018 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. e2FB- 1567-971/2018).
56. Telšių apylinkės teismo 2018 m. spalio 04 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. e2FB-330-971/2018).
57. Telšių apylinkės teismo 2018 m. spalio 04 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. e2FB-330-971/2018).
58. Plungės apylinkės teismo 2018 m. kovo 30 d. nutratis civilinėje byloje (bylos Nr. 2FB-321-1024/2018).
59. Plungės apylinkės teismo 2018 m. kovo 30 d. nutratis civilinėje byloje (bylos Nr. 2FB-321-1024/2018).
60. Telšių apylinkės teismo 2018 m. spalio 04 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. e2FB-330-971/2018).
61. Klaipėdos apylinkės teismo 2017 m. liepos 13 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2FB-365-1032/2017).

62. Kauno apylinkės teismo 2016 m. gruodžio 13 d, nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2FB-2755-866/2016).
63. Kauno apylinkės teismo 2014 m. rugsėjo 29 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2FB-2632-192/2014).
64. Jonavos rajono apylinkės teismo 2016 m. gegužės 2 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. e2FB-43-217/2016).
65. Šiaulių apygardos teismo 2014 m. rugpjūčio 4 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2-848-210/2014).
66. Klaipėdos apygardos teismo 2016 m. vasario 18 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. e2S-378-459/2016).
67. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. kovo 7 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2FB-1490-967/2017).
68. Kauno apygardos teismo 2017 m. birželio 14 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. e2S-1309-657/2017).
69. Klaipėdos apygardos teismo 2017 m. kovo 22 d. nutartis cvilinėje byloje (bylos Nr. e2S-111-163/2017).
70. Vilniaus miesto apylinkės teismo 2017 m. sausio 27 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2FB-1398-912/2017).
71. Vilniaus rajono apylinkės teismo 2016 m. liepos 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2FB-192-647/2016.
72. Vilniaus apygardos teismo 2016 m. rugpjūčio 29 d. nutartis civilinėje byloje (bylos Nr. 2S-1899-866/2016).
73. Kauno apygardos teismo 2016 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2S-1112-657/2016.

Specialioji literatūra

1. Kavalnė, S., Mikuckienė, V., Norkus, R., Velička, R. *Bankroto teisė.* Pirmoji knyga. Vilnius: Justitia, 2009.
2. Kavalnė, S., Norkus, R. *Bankroto teisė.* Antroji knyga. Vilnius: Justitia, 2011.

3. Įmonių Bankroto ir restruktūrizavimo bei fizinių asmenų Bankroto procesų 2018 m. sausio – gruodžio mėn. Apžvalga [prieiga internete: www.avnt.lt/kita/naujienos/skelbiama-nemokumo-proces-2018-m-apzvalga/] [žiūrėta 2019-03-04].
4. Lietuvių kalbos išteklių informacinė sistema, *„Dabartinės lietuvių kalbos žodynas“* [prieiga internete: http://lkiis.lki.lt/dabartinis].
5. http://www.bankrotodep.lt/assets/Paslaugos/Bankrotas/Aiskinamoji-medziaga/fab5.pdf.
6. Lietuvos Aukščiausiojo teismo praktikos apžvalga bylose dėl fizinių asmenų bankroto, https://www.lat.lt/data/public/uploads/2018/01/apzvalga_fiziniu_asmenu_bankroto_bylose.pdf. [žiūrėta 2018-12-03].
7. „Keičiasi įmonių Bankroto teisinis reglamentavimas“ , Advokatų kontora „Jurex“ [prieiga internete: http://jurex.lt/keiciasi-imoniu-bankroto-teisinis-reglamentavimas/] [žiūrėta 2019-02-21].

Kiti šaltiniai

1. Įmonių bankroto ir restruktūrizavimo bylų iškėlimo teisines pasekmes reglamentuojančių teisės normų taikymo Lietuvos teismų praktikoje apžvalga.
2. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, Valstybinio audito ataskaita, Įmonių bankroto proceso valdymas ir kontrolė 2014 m. lapkričio25 d. Nr.VA-P-20-8-15.

Tarptautiniai teisės aktai

1. Latvijos Respublikos Nemokumo teisės aktas [prieiga internete: https://m.likumi.lv/doc.php?id=214590].

SANTRAUKA

Magistro baigiamajame darbe nagrinėjama tema administravimo išlaidos fizinių asmenų bankroto procese.

Pirmojoje magistro baigiamojo darbo dalyje yra aptartas įstatyminis administravimo išlaidų apibrėžimas bei jų sudėtis. Taip pat dėmesys yra skirtas administravimo išlaidų paskirčiai ir reikšmei atskleisti, analizuojama koks yra bankroto procese dalyvaujančių subjektų vaidmuo nustatant administravimo išlaidas bei administravimo išlaidų atsiradimo momentas.

Antroji magistro baigiamojo darbo dalis yra skirta aptarti administravimo išlaidų rūšis t. y. yra detaliau analizuojama kokios išlaidos yra skirtos bankroto procedūroms atlikti, kokios yra išlaidos iki mokumo atkūrimo plano patvirtinimo ir nuo mokumo atkūrimo plano patvirtinimo, kas yra atlyginimas bankroto administratoriui ir kuo remiantis yra nustatynėjamas. Darbe yra paminėta kaip administravimo išlaidų reglamentavimas yra išspręstas kaimyninėje šalyje, Latvijoje. Taip pat antrojoje šio rašto darbo dalyje yra detaliai aprašytiadministravimo išlaidų patvirtinimo etapai ir jų apmokėjimo tvarka. Darbe apžvelgiama ir administravimo išlaidų keitimo tvarka bei nesutarimo dėl administravimo išlaidų keitimo padariniai.

Trečiojoje magistro baigiamojo darbo dalyje yra išanalizuota kaip panaši problema dėl administravimo išlaidų nustatymo buvo išspręsta vykdant juridinių asmenų bankrotą bei tirta ar negalima būtų reformos esminių dalių perkelti ir į fizinių asmenų bankroto institutą. Paskutiniojoje šio rašto dalyje taip pat buvo aptartos perspektyvos dėl administravimo išlaidų tobulinimo administruojant fizinių asmenų bankroto procesą.

Magistro baigiamąjį darbą reziumuoja išvados, kurios iš esmės apibendrina visus magistro baigiamajame darbe nagrinėtus klausimus.

SUMMARY

The master's thesis examines the administration costs in the bankruptcy process of naturalpersons.

The first part of the master's thesis discusses the legal definition of administrative costs and their composition. It also focuses on the purpose and meaning of administrative costs, analyzes the role of the subjects involved in the bankruptcy process in determining administrative costs and the moment when administrative costs occur.

The second part of the master's thesis is intended to discuss the types of administration costs in a more depth analysis of the costs involved in bankruptcy procedures, what are the costs prior to the approval of the solvency recovery plan and what costs are after the approval of the solvency plan, what is the reward for the bankruptcy administrator and on what it is guided. In Master's thesis is also mentionedhow administrative costs are regulated in a neighboring country, Latvia. In the second part of work are described stages of the approval of the administrative expenses and their payment procedure. The second part of work also reviews the procedure for changing administrative costs and the consequences of disagreement on changing costs.

The third part of the master's thesis analyze as a similar problem, regarding the determination of administrative costs, was solved by the bankruptcy of legal persons, why it was not possible to transfer the methodology to the institution of natural persons bankruptcy. The last part of this work also discussed the prospects for improving costs in managing the bankruptcy of natural persons.

The master's thesis is summarized in the conclusions, which essentially outline all the issues discussed in the master's thesis.

ANOTACIJA

Agnieška Balsevič. Administravimo išlaidos fizinių asmenų bankroto procese / Civilinės ir verslo teisės magistro baigiamasis darbas. Vadovė – doc. dr. Salvija Kavalnė. Vilnius, Mykolo Romerio Universitetas, Mykolo Romerio teisės mokykla, 2019.

Raktiniai žodžiai: *administravimo išlaidos, bankroto administratoriaus atlyginimas, fizinių asmenų bankroto procesas, mokumo atkūrimo planas, kreditoriai*.

Magistro baigiamajame darbe yra nagrinėjamas administravimo išlaidų reglamentavimas fizinių asmenų bankroto procese. Magistro baigiamojo darbo tikslasyra atskleisti su kokiomis problemomis susiduriama nustatant ir tvirtinant administravimo išlaidas administruojant fizinių asmenų bankrotą bei įvertinti ar pakankamai aiškus yra įstatyminis reglamentavimas dėl administravimo išlaidų dengimo. Pagrindinis dėmesys rašto darbe buvo skiriamas administravimo išlaidų sampratai ir įstatyminiam jos reglamentavimui, administravimo išlaidų rūšims, patvirtinimo etapams bei kaip panaši problema buvo išspręsta juridinių asmenų bankroto procese. Magistro baigiamajame darbe taip pat buvo paminėta kaip administravimo išlaidų klausimas administruojant fizinių asmenų bankrotą yra sureguliuotas Latvijos Respublikoje.

Atlikta analizė leidžia daryti išvadą, kad administravimo išlaidų nustatymas ir patvirtinimas fizinių asmenų bankroto procese nėra pakankamai sureglamentuotas ir reikalauja teisės normų pakeitimo, kuris spręstų kylančias problemas.

ANOTATION

Agnieška Balsevič Administrative costs in bankruptcy process of natural persons / Master's thesis in civil and business law. Supervisor - doc. dr. Salvija Kavalnė. Vilnius, Mykolas Romeris University, Mykolas Romeris Law academe, 2019.

Key words: *administrative costs, bankruptcy administrator salary, natural person bankruptcy, solvency recovery plan, creditors.*

The Master's thesis deals with the regulation of administrative costs in the bankruptcy of natural persons. The aim of the master's thesis is to reveal the problems encountered in determining and approving administrative costs in administering the bankruptcy of natural persons and to assess whether the legal regulation on the coverage of administrative costs is sufficiently clear. The main focus of work was on the concept of administrative costs and its statutory regulation, types of administration costs, its approval stages, and how a similar problem was solved in the bankruptcy of legal entities. There is also mentioned the main regulation aspects of administration costs in administering the bankruptcy of natural persons in Latvia.

The carried outanalysis leads to the conclusion that determination and approval of administrative costs in the bankruptcy of natural persons is not sufficiently regulated and requires an amendment of the legal norms that would solve the problems.

Forma patvirtinta Mykolo Romerio universiteto
Senato 2012 m. lapkričio 20 d. nutarimu Nr.1SN-10

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

20 - -
Vilnius

Aš, Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas),

_____

(fakulteto / instituto, programos pavadinimas)

Studentas (-ė)_____,
(vardas, pavardė)

patvirtinu, kad šis rašto darbas / bakalauro / magistro baigiamasis darbas

„_____

_____
“:

1. Yra atliktas savarankiškai ir sąžiningai;
2. Nebuvo pristatytas ir gintas kitoje mokslo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje;
3. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbų metodiniais nurodymais.

Man žinoma, kad už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą – plagijavimą studentas gali būti šalinamas iš Universiteto kaip už akademinės etikos pažeidimą.

_____ _____
(parašas) *(vardas, pavardė)*